

T. C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TIP- PSİKİYATRİ (KLİNİK PSİKOLOJİ) ANABİLİM DALI

ÜNİVERSİTE YAŞAMINA UYUM SÜRECİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER VE BİRBİRLERİ İLE
İLİŞKİLERİ

Nazlı SAĞINÇ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Danışman: Prof. Dr. Selçuk KIRLI

Bursa-
2011

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu tez, jürimiz tarafından Klinik Psikoloji – Erişkin yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı ve Soyadı   İmza

Tez Danışmanı   Prof. Dr. Selçuk KIRLI

Üye   Doç. Dr. Aslı SARANDÖL

Üye   Doç. Dr. Yusuf SİVRİOĞLU

Üye   Doç. Dr. Cengiz AKKAYA

Üye   Yrd. Doç Dr. Pınar VURAL

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunun ..... tarih, ... sayılı toplantısında alınan ..... numaralı kararı ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Gürsel SÖNMEZ
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

TÜRKÇE ÖZET.....	II
İNGİLİZCE ÖZET.....	III
GİRİŞ.....	1
GENEL BİLGİLER.....	2-22
GEREÇ VE YÖNTEM.....	23-26
BULGULAR.....	27-34
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	35-39
EKLER.....	40-46
KAYNAKLAR.....	47-52
TEŞEKKÜR.....	53
ÖZGEÇMİŞ.....	54

ÖZET

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin üniversiteye uyum sürecini ve bu süreçte etki eden gelişimsel ve kültürel faktörleri incelemektir. Bu amaca bağlı olarak, ebeveynlere bağlanma güven düzeyi gelişimsel ve bireycilik-toplulukçuluk kültürel faktör olarak ele alınmıştır. Araştırma uzun zamanlı olarak planlanmıştır. Üniversitenin başlangıcında ve ikinci dönemin başında olmak üzere, Uludağ Üniversitesi İngilizce Hazırlık Bölümü'ne devam eden 99 öğrenciye iki uygulama yapılmıştır. Üniversiteye uyum düzeyini ölçmek için Öğrencilerin Üniversiteye Uyum Anketi kullanılmıştır. Ebeveynlere bağlanma düzeyini ölçmek için Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri-Kısa Form kullanılmıştır ve son olarak bireycilik-toplulukçuluk düzeyini ölçmek için Bireycilik ve Toplulukçuluk Ölçeği kullanılmıştır. Öğrencilerin birinci zamandaki uyum düzeyleri ile ikinci zamandaki uyum düzeyleri arasında fark vardır ve öğrencilerin uyumları zaman içerisinde azalmıştır. Babaya bağlanma düzeyi ile üniversiteye uyum arasında bir ilişki bulunamasa da, anneye bağlanma düzeyi ile üniversiteye uyum arasında istatistiksel olarak önemli kabul edilebilecek bir ilişki vardır. Öğrencilerin birinci zamandaki bireycilik-toplulukçuluk düzeyleri ikinci zamanla karşılaştırıldığında istatistiksel olarak farklıdır. İkinci zamanda puanlarda düşüş olmuştur. Bağlanma düzeyi ile bireycilik-toplulukçuluk düzeyi arasında da ilişki bulunmuştur. Bağlanma düzeyi yüksek olan bireyler toplulukçuluk düzeyleri daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, bireyselcilik-toplulukçuluk, üniversiteye uyum

ABSTRACT

Variables that affect university adjustment and the relationship between those variables.

The purpose of this study is to investigate the developmental and the cultural factor that contribute to the process of adjustment to college. In relation to this purpose, attachment security is considered as developmental factor and individualism collectivism is taken into consideration as cultural factor that affect the adjustment process. The current research is planned as a longitudinal study and is carried out in Uludağ University English Preparatory School, with 99 students. Assessment was done at the beginning of the freshman year and in the second semester of the freshman year. Adjustment to college was assessed by Student Adjustment to College Questionnaire. In order to assess attachment, Inventory of Peers and Parents Attachment-Short Form. Individualism Collectivism was assessed by Individualism-Collectivism Scale. Results of the study reveal that, there was a significant difference between first and second assessment, and it was found that adjustment level of the students declined by time. Eventhough there is no relationship between attachment security level to fathers and adjustment to university level, there is a statistically important relationship between attachment security level to mothers and adjustment level. There was a statistical difference between first and second time of individualism collectivism level of the students. In the second time, the individualism collectivism scores decreased. There is a relationship between attachment security and individualism-collectivism level. The individuals who has a high attachment security were found to be in collectivist dimension.

Key Words: Attachment Security, Individualism-Collectivism, Adjustment to College

GİRİŞ

Üniversiteye yeni başlayan öğrenciler kendilerini aniden farklı bir akademik ve sosyal çevre içerisinde bulmaktadırlar. Öğrenciler yabancı oldukları bu sosyal ortamda bütün bireysel yaşam sorumluluklarını da tek başlarına üstlenerek bu yabancı çevreye en kısa zamanda uyum sağlamak durumunda kalırlar, çünkü üniversiteye uyum öğrencilerin akademik ve sosyal gelecekleri, bireysel mutlulukları ve psikolojik sağlıkları açısından önemlidir. Bu nedenle, üniversiteye geçişte öğrencinin akademik, sosyal ve duygusal uyumu ele alınması gereken en önemli unsurlardandır. Üniversiteye geçiş gibi önemli yaşam olayları duygusal problemlere yatkınlığın artacağı bir dönemdir (1). Bu geçiş dönemi ile etkin bir şekilde başa çıkamayan öğrenciler çoğunlukla eğitimlerini yarıda bırakırlar veya akademik ve sosyal başarısızlıkla karşı karşıya kalırlar. Üniversite öğrencilerinin uyum süreçlerini etkileyen birçok faktör vardır.

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin karşı karşıya kaldıkları bu zor gelişimsel geçiş dönemine etki eden faktörlerden, algılanan aile ilişkileri ve kültürel bir faktör olan bireycilik-toplulukçuluk kavramı ile olan ilişkilerini inceleyerek sosyal ve gelişimsel bir çerçeve çizmektir. Bu amaçla, ilerleyen bölümlerde genel olarak uyum, üniversiteye uyum, bağlanma teorisi, garip durum, üniversiteye uyum ve bağlanma arasındaki ilişki, bireycilik-toplulukçuluk, üniversiteye uyum ve bağlanma güveni ile olan ilişkileri literatür ile desteklenerek sunulmuş ve tartışılmıştır.

Sonuç olarak, bu bilgilerin doğrultusunda üniversite öğrencilerinin uyum süreci gelişimsel ve kültürel açıdan açıklanmaya çalışılacaktır ve bu yoldan çıkarak gelecekte yapılabilecek araştırmalara, pratikte bu konu ile ilgili çalışmalara ve araştırmanın olumsuz yönlerine değinilecektir.

GENEL BİLGİLER

Uyum

Psikolojik bir kavram olarak uyum genel anlamda “insanların çevrelerindeki ihtiyaçları karşılamalarına izin veren davranıştır” (2, 3). Birçok teorik yaklaşım uyum kavramını insan doğasına kendi bakış açılarını temel alarak açıklamaya çalışır. Bu yaklaşımlardan üç tanesi en çok başvurulan ve genel olarak kabul görenlerdir: Psikanaliz yaklaşımı, öğrenme yaklaşımı, hümanist yaklaşımı. Kısaca, psikanaliz perspektif uyumu kısmen, bilinçaltına odaklanarak sosyal onaylanmamadan kaçınma ile uğraşırken ortaya çıkan dürtülerin dışavurumu olarak açıklar. Bir diğer çok başvurulan öğrenme perspektifi ise, uyumun çevresel uyarılara ödül tepkileri vermek gibi bir öğrenme işlevi olduğunu vurgular. Hümanist yaklaşım ise diğer yaklaşımlardan farklı olarak, bireyi dış uyaranlara tepki gösteren olarak algılamak yerine aktif olarak rol alan ve ‘olmak’ için motive olan olarak ele alır (2).

Bu yaklaşımların yanı sıra Lazarus (4) uyumun çok boyutlu doğasını açıklamak üzere üç model geliştirmiştir. Medikal-biyolojik model uyum sağlamadaki başarısızlığı birçok akıl ve ruh hastalığında olduğu gibi kalıtsal ve genetik altyapıya bağlar. Sosyojenik model sosyal kurumları ve kültürün uyum üzerindeki etkisini ele alır. Psikojenik model ise, sosyal deneyimlerin bireyin kişisel gelişimini etkilediğini varsayarak, elde edilen sosyal deneyimlerin stres içeren yaşam olayları karşısında uyum açısından savunmasız olmalarına neden olabileceğini vurgular. Bu üç model sayesinde uyum biyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan açıklanabilir (2).

Genç Yetişkinlerin Karşısına Çıkan Zorluklar ve Üniversiteye Geçiş

Birçok genç yetişkin için üniversite yaşamına geçiş ve uyum çok önemli gelişimsel bir çakıl taşıdır; 18 ve 25 yaşları arasında değişimin ve keşfin olduğu bir dönemdir (5,6). Hauser ve Greene (7) bu dönemi mevcut değerlerin ve hedeflerin tekrar değerlendirildiği, büyümek için yeni fırsatların keşfedildiği gelişimsel bir geçiş olarak tanımlar. Bu dönem de bireyler devamlı olarak kendini tanımlama ve kimlik arayışı içerisinde kim oldukları ve ileride kim olmak istedikleri sorularına cevap ararlar. Aynı zamanda üniversite çevresine iyi bir şekilde adapte olmak için öğrencilerin kendi zamanlarını kontrol etmek, işler bir akademik ve sosyal program geliştirmek, akademik gereklilikleri yerine getirmek, yeni sosyal çevreye karışmak,

yeni zorluklara ve stres içeren durumlara müdahale etmek gibi otonomi ve sorumluluğun artmasını gerektiren koşulları yerine getirmesi gerekir.

Chickering (8) üniversitenin ilk yılında öğrencilerin içinden geçmesi gerektiği yedi tane Öğrenci Gelişim Vektörü (yönü ve değeri olduğu için) olduğundan bahsetmiştir. Bu vektörler, yeterliliği kazanmak, duyguları kontrol etmek, bağımsız olmak, kimlik oluşturmak, kişilerarası ilişkileri özgürleştirmek, amacı belirlemek, bütünlük geliştirmektir. Bütün bu olgular birbirlerini destekler ve gelişir, bu nedenle hepsi iç içe geçmişlerdir ve üniversite gelişimine yardımcı olurlar (8).

Yeterliliği kazanmak entellektüel, fiziksel ve sosyal, kişilerarası alanlarda yeterli olmak anlamına gelir. Zaman içerisinde öğrenci duygularının farkında olmayı ve etkili bir şekilde bu duyguları kontrol etmeyi öğrenmelidir, çünkü sosyal endişeler ve kişisel gelişim açısından bu aşamaya gelmek önemlidir. Öğrencinin üniversite gelişimi için önemli olan bir diğer özellik ise bağımsız olmaktır. Burada önemli olan hem duygusal olarak hem de fiziksel olarak bağımsız olmanın yanı sıra aynı zamanda da bazı açılardan bağımlılığı da kabul etmektir. Örneğin, birey ailesinden uzaklaşıp zorluklar ile kendisi baş etmeye çalışırken aynı zamanda ihtiyaç duyduğunda onlara geri dönebilmelidir. Dördüncü vektör ise kimlik oluşturmaktır. Bu vektör aslında önceki vektörler ile birleşme noktasıdır, çünkü bu konuda başarılı olmak için önceki vektörlerde de başarıya ulaşmak gerekir. Bir sonraki vektör, kişilerarası ilişkileri özgürleştirmektir. Kişisel kimlik oluştuğça birey yeni ilişkiler kurmaya başlar ve diğerlerinin önceliklerine, değerlerine saygı duymayı ve hoş görmeyi öğrenir. Bir diğer vektör üniversite öğrencisinin planlarını ve önceliklerini belirlediği, kim olacağına ve ne yapmak istediğine karar vereceği amaçları belirleme aşamasıdır ve öğrenci hayat şeklini belirleyerek, kendine anlamlı bir yön verir. Son olarak öğrenci bütünlük oluşturma safhasına gelir. Bu vektör amaçları belirleme ve kimlik oluşturma vektörleri ile yakından ilişkilidir. Burada birey kendi inançlarını belirler ve bu inançlar belirli bir içsel tutarlılığa sahip olmalıdır ki böylelikle bireyin davranışlarına rehberlik edebilsin (8). Bütün bu vektörler bireyin üniversitede psikososyal gelişim sürecini tamamlaması için çok önemlidir ve gelişimlerinde ilerleme gösteren öğrenciler üniversiteye daha iyi uyum sağlar (2,9,10).

Üniversiteye geçiş erken yetişkinliğe geçiş zorlukları bir tarafta ve yaşam geçişi zorlukları diğer tarafta olmak üzere stres oranının yükseldiği ergenlikten yetişkinliğe geçişi belirleyen bir olaydır (11). Bir önceki gelişimsel dönemin gereklilikleri tamamlanmadıysa duygusal stresin artması ve uyum problemlerinin ortaya çıkması kaçınılmaz (12), bununla

birlikte bir önceki gelişimsel dönemin baskılanması bu dönemin çözümlenmesi için son bir fırsat olabilir ve birey önceki ilişkilerini değerlendirmek, yenilemek için adım atabilir. Genç yetişkinlerin bu geçiş dönemleri ile başa çıkmak için hem içsel (bireysel kişilik özellikleri) kaynaklara, hem de dışsal (aile desteği) kaynaklara başvurmaları gerekir.

Üniversiteye geçiş gibi önemli yaşam olayları duygusal problemlere yatkınlığın artacağı bir dönemdir (1). Birçok genç için üniversite hayatı aile desteği ve kaynaklarından uzaklaştığı ilk dönemdir. Bazı öğrenciler bu geçiş dönemini kişisel gelişimlerinde karşılına çıkan bir zorluk olarak algılar ve buldukları yeni ortama adapte olup gelişimsel bir sıçrayış elde ederler. Bazılarına ise bu değişiklikler fazla gelir ve duygusal uyumsuzluk ve depresyon ile karşı karşıya kalırlar (13) ve bu nedenle üniversite başarısı da olumsuz yönde etkilenebilir (14). Başarılı bir şekilde üniversiteye geçiş ve uyum olmadığı zaman öğrencilerin eğitimlerinden vazgeçme ve üniversiteden ayrılma ihtimalleri artar. Porter (15)'ın elde ettiği verilere göre, üniversiteye giren öğrencilerin bir kısmı bölümünü ve eğitimini ilk iki yıl içerisinde bırakıyor ve üniversiteden ayrılıyor. Bir başka çalışmaya göre de, üniversite öğrencilerinin %30-40'ı eğitimlerini yarıda bırakıyor ve bir daha bitirmek için geri dönmüyorlar (16). Üniversite öğrencilerinin %20'si lisans çalışmaları zamanında depresyon ile karşı karşıya kalırken (17), üniversitenin ilk yılında olan öğrenciler en yüksek depresyon geçirme oranlarına sahiptirler (18). Dolayısıyla, üniversiteye geçişte öğrencinin akademik, sosyal ve duygusal uyumunun ele alınması gereken en önemli unsurlardandır.

Tinto (19) bireylerin okuldan ayrılmalarının üniversite ortamına adapte olamamalarından kaynaklandığını vurgulamış ve üniversitenin ilk yılı bu konuda kısmen önem taşıdığını savunmuştur, çünkü ilk yıl yeni ortama ayak uydurmak, uyum sağlamak ile karşılaşılan zorlukların öğrenildiği zamandır. Tinto'ya göre, öğrenciler üniversiteye girerken kişisel, ailesel, akademik ve kurumsal bazı değerlere sahiptirler ve bütün bu değerler üniversitenin kendi ortamı ile tekrar şekillenir. Öğrencilerin üniversite boyunca geçmeleri gereken üç aşama vardır. Bunlar ayrılma, üniversiteye geçiş ve üniversite ile birleşmedir. Genç yetişkin bir önceki dönemde oluşturduğu ilişkilerden ve topluluklardan uzaklaşmak zorundadır, çünkü üniversitenin normlarına ve davranış şekillerine adapte olmak için bu önemli bir faktördür. Üniversiteye geçiş ise daha karmaşık bir dönemdir, çünkü burada öğrenci hem eski ilişkilerini korumaya çalışır, hem de yeni ortamına bağlanmak zorundadır ve bu öğrenci de yüksek oranda strese neden olur. Üniversite ile birleşme döneminde ise öğrenci yeni normlara ve davranışlara adapte olur ve kendini yeni ortamı ile bir bütün olarak görmeye başlar. Öğrencilerin üniversitenin sosyal ve akademik hayatı ile ilişkileri hem pozitif hem de

negatif sonuçlar yaratabilir. Araştırmacılar buradan yola çıkarak okuldan ayrılan öğrencilerin genelde üniversite ortamına uyum problemleri gibi kişisel nedenler ile eğitimlerini bıraktıklarını ileri sürmüşlerdir (20). Bu nedenle ilk yılda üniversite uyumunu etkileyen faktörleri araştırmak önemlidir.

Üniversite yaşamı öğrencilerin tahmin ettiğinden daha zor ve stresli olabilir. Demakis ve Mc Adams (21) yüksek seviyede stres belirten lisans öğrencilerinin düşük stres belirten öğrenciler ile kıyaslandığında daha çok fiziksel sağlık problemlerinin olduğu ve tatminsizlik yaşadıklarını vurgulamışlardır. Wintre ve Yaffee (14) ilk yılda stresin artmasının düşük akademik genel ortalamaya ve genel uyuma neden olduğunu belirtmiştir. Birçok çalışma üniversiteye geçişin ilk başlangıcında öğrencilerin büyük zorluklar ile karşılaştıklarını vurgulamıştır (22).

Bunun yanı sıra, Gall ve arkadaşları (11) üniversiteye geçiş işleminin kronik değil geçici bir stres kaynağı olduğunu vurgulamış, en çok zorlanmanın yeni öğrencilerde olması ve giriş dönemindeki sağlık koşullarına etkinin en yüksek olmasını da kanıt olarak sunmuşlardır. Zaman içerisinde öğrenciler akademik, yaşam koşulları, ilişki ve akıl beden sağlıkları ile baş etme gibi uyum sürecinin birçok yönü açısından gelişmişlerdir. Benzer olarak, Lapsley ve arkadaşları (23)'nin bulgularına göre, yeni öğrencilerin üst sınıf öğrenciler ile kıyaslandığında sosyal, kişisel-duygusal uyumlarının daha zayıf olduğu da uyumun zaman ile geliştiğini gösterir. Eski ilişkilerini koruyarak kendi özgürlüklerini idare eden yeni ilişkiler kuran bireyler üniversite yaşamlarında başarılı oluyorlar (24). İlişkiler ve anlamlı bağlantılar kurmak öğrencilerin üniversiteye uyumunu arttırmak için önemlidir. Yeni ortamlarında yeni bağlar oluşturan öğrenciler, yalnız ve ilişkileri idare etmekte zorlanan öğrenciler ile kıyaslandığında daha iyi uyum sağlıyorlar.

Üniversite Uyumu ile İlgili Değişkenler

1980'lere kadar üniversiteye uyum akademik başarı ve üniversitenin sosyal çevresine uyumu ile değerlendirilirdi, ancak bu tarz bir yaklaşım bu süreci tam anlamıyla ve etkili bir şekilde değerlendirmek için yeterli değildi. 1984'te Baker ve Sıryk (22) üniversiteye uyumun daha kapsamlı ve çok boyutlu bir kavram olduğuna dikkat çekmişler. Genel anlamda uyumu akademik ihtiyaçlara tepki vermek, üniversitedeki diğer öğrenciler, çalışanlar ve yetkililer ile sosyal olarak iletişim halinde olmak, kampüs aktivitelerine katılmak, psikolojik ve fiziksel sağlığı korumak ve üniversiteye bağlanmak olarak tanımlamanın uygun olacağını vurgulamışlardır. Sonuç olarak üniversiteye uyumun karmaşık yapısı olduğunu belirtmişlerdir

ve bu kavramı tanımlarken dört ayrı boyut oluşturmuşlardır. Bu boyutlar akademik uyum, sosyal uyum, kişisel-duygusal uyum, hedef ve kurumsal uyumdur.

“Akademik Uyum” üniversite öğrencisinin üniversite yaşamının çeşitli eğitimsel ve akademik talepleri ile başarılı bir şekilde başa çıkması ile alakalıdır. Öğrencinin üniversite yaşamının akademik hedefleri ve görevleri konusunda duygularına, tutumlarına, motivasyonlarına ve kazanımlarına işaret eder.

“Sosyal Uyum” üniversite öğrencisinin üniversite yaşamının kişilerarası ve sosyal taleplerine olan bakış açısı ile alakalıdır. Bu kavramda öğrencinin sosyal aktivitelere katılımı, kampüste yeni ilişkiler kurması ve eski ilişkilerini etkili ve gerekli bir şekilde yönetmesi ele alınır.

“Kişisel ve Duygusal Uyum” üniversite öğrencisinin psikolojik ve fiziksel sağlığı konusundaki deneyimleri ile alakalıdır. Üniversiteye uyum sürecinde bireyin genel psikolojik sıkıntı halini ve bu duygu-durum haline eşlik eden somatik belirtilere dair deneyimleri bu kavram içerisinde tartışılır.

“Hedef ve Kurumsal Uyum” öğrenci ve üniversite arasındaki ilişkinin kalitesi, birleşme ve bağlanma, kurumsal hedeflere katılım ele alınır. Bireyin içinde bulunduğu kurum ile ilgili duyguları, tutumları, tatminkârlığını içerirken, aynı zamanda genel olarak üniversite ile ilgili tutumları ve yaklaşımları da değerlendirilir.

Birçok çalışmada üniversite yaşamına uyum ile alakalı değişkenler ele alınmış ve incelenmiştir. Aile desteği, sosyal destek, gelişimsel faktörler, örneğin bağlanma ve ayrılma-bireyselleşme, cinsiyet, başa çıkma stratejileri gibi birçok kavram üniversiteye uyum ile ilişkilendirilmiştir. Bu çalışmada özel olarak bağlanma kuramı ve bireycilik-toplulukçuluk kavramı ile üniversiteye uyum arasındaki ilişkiler Türk toplumu içerisinde değerlendirilecektir.

Türkiye’de Yapılan Üniversite Uyumu ile İlgili Çalışmalar

Türkiye’de üniversite öğrencilerinin yaşadığı problemlerin arasında uyum zorluklarının büyük bir yere sahip olduğunu gösteren birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar öğrencilerin yaşadıkları uyum zorlukları ile ilgili önemli bilgiler vermiştir. Albayrak-Kaymak (25) üniversite öğrencilerinin yaşadıkları uyum zorlukları ve danışmanlık ihtiyaçları ile ilgili bir çalışma yapmışlardır. Elde ettikleri bulgulara göre, öğrencilerin

bildirdikleri problemler sosyal destek, akademik ve çevresel kaygıları ile ilgili rehberlik eksikliği; akademik motivasyon, kişisel gelişim ihtiyacı yoksunluğu; düşük özgüven ve sosyal izolasyondur. Bu zorluklar öğrencinin sınıfına, cinsiyetine, kaldığı yere, ailesinin yerleşimine göre farklılaşmaktadır. Örneğin, birinci sınıf öğrenciler, kadın öğrenciler, yurttan kalan öğrenciler ve küçük şehirlerden gelen öğrenciler diğer öğrencilere göre bu problemleri daha çok yansıtmışlardır (25).

Benzer bir diğer çalışmada, üniversite öğrencilerinin problemlerinin çoğunlukla ekonomik ve akademik baskı, eğlenceye zaman ayıramama, ulaşım zorlukları, üniversite yaşamının kuralları ve düzenlemeleri gibi çevresel kaygılar olduğu belirtilmiştir (26). Bu çalışmanın sonuçları bu problemlerin ailelerinden ayrı yaşayan öğrencilerde daha çok gözlemlendiğini ortaya koymuştur. Buna ek olarak üniversiteye yeni girmiş öğrencilerin bu problemlerin yanı sıra sosyal ilişki zorlukları yaşadıklarını ve ev özlemi çektikleri vurgulanmıştır. Bir diğer çalışmada (27) Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin danışmanlık servisine başvurma sebeplerinden önde gelenlerinin akademik, finansal, ilişkisel kaygılar olduğu belirtilmiştir.

Bir diğer tanımlayıcı çalışmada, Aktaş (28) uzun dönemli bir proje oluşturarak, birinci sınıf öğrencileri ile dördüncü sınıf öğrencileri arasındaki genel, akademik, sosyal, kişisel-duygusal ve kurumsal uyum açısından farkları incelemiştir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre dördüncü sınıf uyum düzeylerinin birinci sınıf uyum düzeylerinden yüksek olduğu belirtilmiştir ve cinsiyet açısından bir farklılık gözlemlenmemiştir. Zubaroğlu ve Şayan(29)'ın 1997'de Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri ile yaptığı bir çalışmada psikolojik zorlukların yaygınlığı ve şiddeti araştırılmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, depresyon, anksiyete, somatizasyon gibi semptomların yaygınlığı ve şiddeti kadın öğrencilerde ve ailelerinden ayrı yaşayan öğrencilerde, erkek öğrenciler ve aileleri ile birlikte yaşayan öğrenciler ile kıyaslandığında daha yüksektir.

Karahan ve arkadaşları (30) denetim odağı ve atılganlık düzeyinin uyum üzerindeki etkileri araştırmıştır. Elde edilen bulgular, atılgan öğrencilerin çekingen öğrencilere göre içten denetimli öğrencilerin dıştan denetimli öğrencilere göre üniversiteye uyum düzeylerinin önemli derecede yüksek olduğunu göstermiştir. Alpten (31) kişisel, sosyal, ailesel değişkenlerin üniversite öğrencilerinin uyum düzeyleri üzerindeki etkilerini incelemiştir. Sınıflar arasında karşılaştırma yapan araştırmacı, aile ve arkadaş ilişkilerini tatmin edici olarak değerlendiren ve sosyal aktivitelere katılan öğrencilerin uyum düzeylerinin daha

yüksek olduğunu vurgulamıştır. Son olarak, Tuna (2) baş etme stratejilerinin üniversite uyum süreci üzerindeki etkisini kültürler arası farklılıkları da ele alarak incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, baş etme stratejileri arasındaki kültürel farklılıkların üniversiteye uyum sürecine etkisi olduğu vurgulanmıştır.

Bütün bu tanımlayıcı çalışmaların yanı sıra, deneysel çalışmalar da yapılmıştır. Akbalık (32) Türkiye'deki yeni üniversite öğrencilerinin üniversiteye uyumlarını incelemiştir. Rehberlik ve danışmanlık grup müdahalelerinin akademik uyum, sosyal uyum ve genel olarak uyum üzerindeki etkisini Ankara Üniversitesi öğrencileri üzerinde deneysel olarak araştırmıştır. 12 adet haftalık seans içeren grup müdahalesinin sosyal ve genel uyum üzerinde pozitif bir etkisi olduğunu belirtilirken aynı etki akademik uyum için gözlenmemiştir.

Benzer bir diğer araştırmada, Türktan (33) kısa süreli yapılandırılmış destek grubunun üniversiteye uyum süreci üzerindeki etkisini deneysel olarak araştırmıştır. Deney grubu ve kontrol grubu uzun dönemli çalışmanın öncesinde ve sonrasında karşılaştırılmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre, destek grubuna katılmış olmak genel olarak üniversiteye uyum ve üniversiteye uyumun diğer boyutları (akademik, sosyal, kişisel-duygusal, hedef ve kurumsal uyum) üzerinde olumlu bir etkiye neden olur (33).

Bağlanma Teorisi

Bağlanma aile ve çocuk arasında yaşam boyunca kurulan sürekli ve dayanıklı duygusal bir bağıdır (34). Bowlby tarafından geliştirilen (35-37) bağlanma teorisi duygusal bir bağ kurmanın insanın evrensel bir ihtiyacı olduğunu vurgulamıştır. Annelerinden ayrılan çocukların ya ayrılmayı engellemeye çalıştıklarını ya da kayıp ebeveyn ile tekrar yakınlık kurmaya çalıştığını gözlemlemiş ve bu tarz ifadelerin memeli hayvan türlerinde de var olduğunu göz önünde bulundurarak bu davranışların evrimsel bir işlevselliği olduğunu düşünmüştür. Bunun üzerine, Bowlby çocuk ve onlara bakanlar arasındaki yakınlığı korumak ve tehlike, tehdit durumlarında güvenliği sağlamak için bir bağlanma sisteminin evrimleştiğini varsaymıştır. Tehlike ve stres içeren durumlarda bağlanma sistemi harekete geçer ve güvenlik duygularını tatmin etmek için çocuk bağlanma davranışlarını kullanarak ebeveynlerini ona bakan kişileri yakınında tutar; stresin olmadığı durumlarda bağlanma sistemi etkisiz hale gelerek çocuğun etrafını, çevresini keşfedebilmesi için ebeveyni ile arasında mesafe açabilmesine yardımcı olur. Bu iki önemli birbirleri ile bağlantılı bağlanma sisteminin işlevleri stres anında güven duygusunu sağlamak ve özgürce keşfi sağlamak için gereklidir (38,39).

Etolojik bir çerçeve çizen bağlanma teorisine göre; ağlama, arama gibi bağlanma davranışları destek, koruma, sevgi sağlayan bağlanma figüründen ayrılmaya tepki olarak geliştirilmiş davranışlardır. Evrimsel tarih açısından, bağlanma figürlerine yakınlığını korumayı başaran çocukların üreme yaşına kadar hayatta kalma olasılıklarının daha yüksek olduğu, doğal seçim tarafından bağlanma figürüne yakınlığı sağlamak için bağlanma davranışsal sistemi diye adlandırdığı motivasyonel-kontrol sistemi oluşturulmuştur (40).

Bowlby (35) bağlanmayı birbirinden farklı ama birbirleriyle alakalı dört davranış ile açıklamıştır; bu davranışlar yakınlığı koruma, güvenli sığınak, ayrılma stresi, güvenli temeldir. Çocukların zamanla onlara bakanlar ile oluşturdukları deneyimleri içselleştirdiklerini ve bu ilişkilerin gelecekte sahip olacakları ilişkilere prototip olacağını önermiştir ve bu bağlanma figürleri ile olan gerçek ilişkilerin hafızadaki temsillerini “içsel çalışma modelleri” olarak adlandırmıştır (41). İçsel çalışma modelleri stresli hallerde çocuğun ona bakan için beslediği ulaşılabilir ve duyarlılığa dayanan beklentilerini baz alarak oluşurlar ve kişiyi, bağlanma figürünü, ilişkileri ve kişinin bağlanma ile ilgili bilgiyi algılayışı ile alakalı yapılardır. Bir kere geliştiğinde modeller bir daha değişmez, çünkü ebeveynlerin bakım davranışları belirli bir yönde tutarlıdır ve çocuğun bu davranışlara tepkisi de belirlenmiştir.

İçsel çalışma modelleri iki yardımcı unsur içerir, biri bağlanma figürüne karşı, biri de kişinin kendisine karşıdır. Bağlanma figürü yardımcı unsuru ihtiyaç duyulduğunda kişiye bakanın ulaşılabilir ve sorumlu olup olmadığına dayanır. Kendilik unsuru ise kişinin sevilmeye ve sahip çıkılmaya değer olup olmadığı ile alakalıdır (36, 41, 42). Erken çocuklukta verilen bakım ve ilgide değişiklik olursa içsel çalışma modelleri de değişime açık olur, ancak çocukluk ve ergenlik döneminde devam eden tutarlı bir ilgi, alaka sonucu bu içsel çalışma modelleri pekiştirilir ve kişinin sosyal dünyasının ve kendisinin soyut yansımaları haline gelir. Bu yansımalar otomatik ve bilinçdışı gerçekleştikleri için artık değişime açık olmazlar (37, 40).

İnsanların ilk onlara bakan kişiler ile kurduğu bağlanma şekli hayat boyunca sosyo-duygusal gelişimi ve kişilik işlevselliğini oluşturacak unsurların temelidir. Bağlanma, insanlar arasındaki dayanıklı, uzun süreli duygusal bir bağıdır. Bireylerin bağlanma şekilleri de ebeveynleri ile kurdukları ilişkiler ile şekillenir. Ebeveyni uygun ve devamlı bir şekilde ihtiyaç ifadelerine cevap verdiğinde, çocuk ihtiyaçlarının karşılık bulacağı konusunda rahat olur. Bağlanma ile alakalı endişelerden uzak, güvenli çocuk dünyasını keşfedip kişisel

gelişimi için kaynaklar bulabilir. Bunun aksine ebeveynleri tutarsız ve güvenilir olmadığında çocuklar enerjilerini kişisel gelişimlerinden, aile ile olan ilişkideki stresi ve cevap verilmemiş ihtiyaçların hayal kırıklığını azaltmaya harcar (38). Organizasyonel perspektife göre, bağlanma kalitesindeki bireysel farklılıklar ilişkilerde değişik davranış şekillerini ortaya çıkarır (20). Bu bakış açısına göre, güvenli bağlanma gelişimsel görevleri yerine getirmekte ve bir sonraki gelişimsel döneme hazırlanmakta önemli bir unsurdur. Aslında birçok çalışmada vurgulandığı gibi güvenli bağlanma şekline sahip çocukların güvenli olmayan bağlanma şekillerine sahip olan çocuklar ile kıyaslandığında öğrenme görevlerinde daha iyi problem çözücü, hevesli, işbirlikçi oldukları söylenebilir (43, 34). Güvenli bağlanma stiline sahip çocuk güvenilir ve ulaşılabilir diğerlerine sahip olduğu, kendisinin de ilgiye ve sevgiye layık olduğu bilinçdışı güvenceye sahiptir. Bu çocuklar büyüdükçe kendilerine güvenme ve ihtiyaç duyduklarında başkalarından yardım isteme arasındaki dengeyi çok iyi kurarlar (44).

Garip Durum

Mary Ainsworth (39) laboratuvar ortamında çocukların içsel çalışma modellerini gözlemlemek ve çocukların bağlanma tiplerini değerlendirmek üzere “garip durum” olarak adlandırılan yapay bir ortam hazırladı. Bu ortam sayesinde çocuk-ebeveyn bağlanmalarının aralarındaki bireysel farklılıklar sistematik olarak incelendi (45).

Garip durum prosedüründe, çocuk annesi ile birlikte bir odaya alınır, burada bir yabancı bulunmaktadır. Yabancı ile anne bir süre konuşurlar ve ardından anne odadan ayrılır ve belirli bir zaman sonrasında odaya geri döner. Çocukların %60'ı anneleri odayı terk ettiğinde üzgün ruh haline bürünürler ve anneleri odaya girdiği anda onu ararlar ve kolaylıkla rahatlarlar. Anne odadayken etrafı keşfetmeye devam eden çocuklar yabancı ile yalnız kaldıklarında heyecanlanırlar ve o kişiden kaçınırlar, ama annenin odaya geri dönmesi ile birlikte kolayca sakinleşirler ve yarım bıraktıkları keşfe geri dönerler. Bu tarz bir davranış biçimi gözlemlenen çocuk güvenli olarak bağlanma açısından sınıflandırılabilir. Bazı çocuklar ise annenin varlığında bile odayı keşfetmez, karışık davranışlar sergilerler, hem anneleri ile rahatlamak isterler hem de onları cezalandırmak isterler. Bazıları tamamen anneden kaçınırlar, ayrılma sırasında stres yaşamaz, kendilerini odadaki diğer objelere odaklarlar. Bu tarz davranışlarda güvenli olmayan bağlanma şekillerini gösterir. Yapılan araştırmalara göre dört ayrı bağlanma stili vardır. Bunlar güvenli, heyecanlı-kaçınan, heyecanlı- ambivalan ve dezorganize bağlanma şekilleridir. Bu çalışmada bağlanma şekilleri ayrıntılı olarak ele

alınmadığı için sadece güvenli ve güvenli olmayan bağlanma stillerini genel olarak algılamak yeterli olacaktır (40).

“Garip Durum” ortamında çocukların gösterdiği davranışlar en azından çocuğun hayatının ilk yıllarındaki sabit ve değişmez karakteristik özellikleri ve ebeveyn-çocuk ilişkilerini yansıtır (42, 46). Garip durum ortamında güvenli gözükken çocukların onların ihtiyaçlarına karşı duyarlı ebeveynleri var iken, aynı ortamda güvensiz gözükken çocukların ebeveynlerinin sağladıkları ilgi ve alakada tutarsız veya reddedici oldukları, çocukların ihtiyaçlarına karşı duyarsız oldukları gözlemlenmiştir. Bartholomew ve Horowitz (41)’e göre güvenli bağlanma stiline sahip olan kişi kendi içsel çalışma modelini pozitif olarak değerlendirirken, başkalarının da güvenilir, inanılır ve müsait olarak değerlendirir. Bu kişiler otonomi (ayrılma) ve yakınlık (bağlanma) durumlarında da kendilerini rahat hissederler, yakın ilişkilerden kaçınmadıkları gibi kendilerini değerlendirmek için başkalarına bağımlı değildirler (47).

Yukarıda belirtildiği üzere, bireyin ilk bakan ile kurduğu bağlanma modeli hayatı boyunca sosyal ve duygusal gelişimini, kişilik işlevselliğini etkiler. Kişinin erken yaşta edindiği ilişkilerin doğası kendisi ve çevresi ile ilgili beklenti ve inançlara dönüşerek ilerideki ilişkilerine model olur, yaşam boyunca sosyal yeterliliği ve iyilik halini etkiler (48). Birey, yaşamı boyunca stres içeren zorlu çevresel durumlar ile karşılaşabilir. Kişinin ebeveyni ile olan ilişki, bağlanma statüsü zorluk içeren durum ile nasıl başa çıkacağı ve ruhsal durumu ile yakından alakalıdır (20).

Bağlanma ve Üniversiteye Uyum

Son yirmi yıl içerisinde ilgili araştırmalar aile ilişkilerinin kalitesinin başarılı uyum için çok önemli bir değişken olduğunu vurgulayıp ailenin genç yetişkinin hayatındaki rolüne odaklanmışlardır (47,49). Bireyin üniversite yaşamının stresi ile başa çıkmadaki başarısı duygusal düzenleme, destek ve bireyselleşme fırsatları ile ilgili aile ilişkileri ile bağlantılı olduğunu vurgulamışlardır. Üniversite hem genç yetişkin, hem de ailesi için değişim ve yeni deneyimler zamanıdır (6).

Birçok gencin ailelerinden ilk defa uzaklaştıkları üniversiteye geçiş çocukluk döneminde bağlanma stillerini değerlendirmek üzere kurgulanan “garip durum” ortamının doğal olarak ortaya çıktığı bir dönemdir; çünkü birey yeni bir ortama girmek, keşfetmek ve sindirmek zorundadır (47, 49- 51). Birey bu geçiş döneminde laboratuvar ortamında olduğu

gibi bu dönemde ebeveyn bağlanma figüründen ayrılma, yeni fiziksel ve sosyal ortamlara ayak uydurmak, yeni sosyal ve duygusal bağlar kurmak ve bu bağları devam ettirmek gibi bağlanma davranış sistemlerini uyarayan benzer deneyimler ile başa çıkmak durumunda kalır.

Öğrencilerin üniversite uyumunu ve başarılarında ebeveynlerin rolünü araştırmak çok önemlidir, çünkü üniversiteye geçiş genç yetişkinlerin bireysellikleri ve özgürlüklerini araştırdıkları döneme denk gelir (51). Bu dönemde genç yetişkinler hem bireyselliklerini desteklemek, hem de destek ve bağlılık ihtiyaçlarını karşılamak için ilişkilerini geliştirmeye ve tekrar şekillendirmeye çalışırlar. Gençlerin tekrar şekillendireceği en önemli ilişki ise ebeveynleri ile olan ilişkidir. Üniversite dönemi bireylerin ebeveynlerinden kendi özgürlüklerini almalarını sağlasa da, araştırmalara göre aileler bu dönemdeki çocuklarına destek vermeye devam eder (52).

Kenny ve Rice (53) bağlanma ve bireyselleşme, farklılaşmayı da içine katan sosyal desteği gençlerin yaşam geçiş dönemlerinde durumsal ve gelişimsel zorluklar ile başa çıkabilmek için kullanacağı içsel ve dışsal kaynakların gelişimi ve yerleşmesi açısından önemli bir faktör olarak ele almışlardır. Üniversiteye geçiş göz korkutan sosyal, duygusal, akademik uyum yani yeni ilişkiler, kariyer planlama, ders organizasyonu, kendi kimlik sorunlarını da beraberinde getirir. Bu durumda ebeveyn ile ergenin arasındaki bağlanma ilişkisi yeni ortamı keşfetmek ve üniversiteye uyumu sağlamak adına güvenilir bir temel oluşturur. Güvenli bağlanma stiline sahip gençler sosyal destek almak, yeni akademik ve sosyal ortama adapte olurken karşılaştıkları zorluklar karşısında enerji toplamak için rahatlıkla ailelerine dönebilirler (49, 54). Aynı zamanda bağlanma güvenirliliği hayal kırıklığı ve yardımsızlık hisleri ile başa çıkmak için iyi bir kaynak oluşturur (20, 44).

Lapsley ve Edgerton (47) bağlanma teorisine göre bireysel uyum sağlama farklılıklarının, bireysel bağlanma stili farklılıklarından kaynaklandığını vurgulamışlardır. Bu temelde güvenli bağlanma stiline sahip gençlerin güvensiz bağlanma stiline sahip olan gençlere oranla daha iyi uyum profili göstereceklerini varsayımlıdır. Araştırmaları sonucu elde ettikleri verilere göre güvenli bağlanma stiline sahip gençler sosyal ve duygusal olarak üniversiteye daha iyi uyum sağlıyorlar. Bağlanma stillerindeki bireysel farklılıkları inceleyerek adaptasyonel sonuçlarda bireysel farklılıkları algılayabileceğimiz varsayımını araştırmacıların verileri destekliyor. Bu geçiş döneminde, öğrencilerin ve ebeveynlerin duygusal desteklerinin devamını sağlamak ve aynı zamanda daha çok özgürlük sağlamak için ilişkilerini tekrar gözden geçirdiklerini vurgulamışlardır.

Lapsley ve arkadaşları (55) genç yetişkinlerin adaptasyonlarına odaklanmışlar, araştırmalarında bağlanma ile bireyin kimliğinin ve bir başka adaptasyon s¼reci olan niversiteye uyumun ilişkisini uzun d¼nemli bir çalışma planlayarak incelemişlerdir. Bu çerçevede niversiteye uyum çok önemli bir değişkendir, ¼nk¼ bireyin hayatında niversite adaptasyonel kaynaklara katkıda bulunabilecek çok önemli bir geçiş d¼neridir. Organizasyonel perspektife g¼re, bağlanma ile diğer ileri zamanki adaptasyonel g¼revler arasında adaptasyonun devamlılığının olması gerektiğini s¼yleyen araştırmacılar niversiteye geçişin adaptasyonel tehlikelere neden olabileceğini vurgulamışlardır. Üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin üst sınıflardaki öğrencilere kıyas ile sosyal ve duygusal uyum açısından daha çok risk taşıdıklarını saptamışlardır. Bu bulgular adaptasyonel çerçevenin devamlılığı önerisini kuvvetli bir şekilde destekler.

Rice ve arkadaşları (34)'nin bulguları da aynı y¼ndedir. G¼venli bağlanma stiline sahip olan bireyler gelişimsel ve niversite çevresine uyum sağlama zorluklarını idare etmekte daha avantajlıdırlar. Bunun yanı sıra, g¼vensiz bağlanma stili olan bireylerin kişisel, kişilerarası ve akademik ilişkilerde zorluk yaşadıklarını g¼zlemlemiřlerdir. Uzun d¼nemli çalışma yapan araştırmacılar zaman içerisinde bağlanma stillerinin istatistiksel olarak önemli derecede değişmediğini, g¼venli bağlanma stiline sahip olan gençlerden çok azı g¼vensiz stile geçiş (%10) yaparken g¼vensiz bağlanma stilinden g¼venli bağlanma stiline daha çok geçiş olduğu (%33) sonucunu bulmuşlardır. Bu değişimin gençlerin yeni ortamlarında elde ettikleri sosyal ve kişisel ilişkilere bağlı olduğunu vurgulamışlardır. Genel olarak diğer araştırmalar ile aynı sonuçları elde etseler de, uzun d¼nemli oluşturdukları çalışmaları sonucu sosyal kişiler arası uyumlarının önceki ebeveynleri ile bağlanmalarını algılayışları ile değil o anki algılayışları ile ilişkili olduğu sonucuna varmışlardır. Buna ters olarak, akademik ve duygusal uyumları hem önceki ebeveynleri ile bağlanmalarını algılayışları hem de o anki algılayışları ile ilgilidir.

Bir diğer çalışmada algılanan ebeveyn bağlanma g¼venliėi, sosyo-duygusal uyum ve sosyal destek arasındaki ilişki evden ayrılma koşulu temel alınarak ele alınmıştır. Larose ve Boivin çalışmalarında niversiteye geçerken evden de ayrılma durumunda kalan genç yetişkinlerin daha çok potansiyel stres altında kalacaklarından yola çıkarak bu gençlerin daha g¼¼l¼ bir şekilde uyum, sosyal destek ve bağlanma g¼venliėi algısı açısından farklılaşacaklarını varsaymışlardır (56). Algılanan sosyal destek ve sosyal destek beklentilerinin ebeveynler ile bağlanma içsel çalışma modelleri ile sosyo-duygusal uyum arasındaki ilişkiyi kurduğu sonucuna varan araştırmacılar lise sonunda y¼ksek bağlanma

güvenliği puanı elde eden bireylerin sosyo-duygusal uyum ve sosyal destek beklentilerinde pozitif bir değişiklik sağlayacağını verileri ile vurgulamışlardır.

Vivona (38) çalışmasında bağlanma ölçeklerini değerlendirmiş, bağlanma ile uyum ve yakınlık kurma arasındaki ilişkiyi cinsiyet farklılıklarına göre incelemiştir. Yüksek güvenliğe sahip genç yetişkinlerin düşük güvenliğe sahip akranlarına kıyas ile daha yüksek akademik, sosyal ve duygusal uyum sağladıkları varsayımını verileri ile doğrulayan araştırmacı erkeklerin kadınlara göre daha yüksek duygusal uyum puanları elde ettiklerini, kadınların bağlanma stillerinin uyum üzerinde istatistiksel olarak önemli kabul edilecek şekilde etkisi olduğunu bulmuştur. Bunun aksine araştırma verilerine göre, erkeklerde böyle bir etki gözlenmemektedir. Üniversitenin birinci yılında bireyselliği arttırmak en önemli amaçlardan olduğu için, genç erkekler bağlanma ihtiyaçlarını bastırıp zorluklar ile tek başına baş etmeye çalışmak konusunda kadınlar ile kıyaslandıklarında daha yatkın olduklarından üniversiteye uyum durumlarında bağlanmanın etkileri gözlenmemektedir.

Pistole ve Kalsner (20) yeni çevrelerini tanıma ve üniversiteye adapte olmaları için aileler ile oluşturdukları bağlanma şekillerinin önemli bir temel oluşturduğunu varsaymış ve bunu verileri ile desteklemişlerdir. Bunun yanı sıra cinsiyet farklılıklarının sonuçlarını da inceleyen araştırmacılar farklı bir bulgu olarak, cinsiyetler arasında üniversiteye hangi alanda daha iyi uyum sağladıkları açısından farklılıklar olduğunu gözlemlemişlerdir. Araştırmalarında erkekler için, bağlanma ve duygusal desteğin sosyal uyumu, hedef sorumluluğunu desteklediği sonucuna varmışlardır. Bağlanmanın akademik uyumdan çok, daha kişisel olan alanlar ile alakalı olduğuna da değinmişlerdir.

Mattanah ve arkadaşları (54) araştırmalarında diğer çalışmalarını destekleyici veriler elde etmişlerdir. Öğrencinin ebeveynleri ile kurduğu bağlanma stiline ayrılma ve bireyselleşme konusundaki kabiliyetinde belirleyici olduğunu ve bunun da üniversiteye uyum sürecine etkisi olduğunu savunmuş. Ayrılma ve bireyselleşmeyi aracı olarak ele almışlardır. Bununla birlikte, güvenli bağlanma stiline sahip olan gençlerin üniversiteye akademik, sosyal ve kişisel-duygusal olarak daha iyi uyum sağladıklarını ve cinsiyetler arasında istatistiksel olarak önemli kabul edilecek bir farklılık gözlenmediğini verileri ile vurgulamışlardır.

Yazedjian ve arkadaşları (57) araştırmalarında ailelerin genç yetişkinlerin üniversiteye uyum sürecinde ve akademik başarılarında çok önemli bir kaynak olduğunu vurgulamışlardır. Çalışmalarında İspanyol kültürünü ele alan araştırmacılar genelde batı kültürlerinde yapılan araştırmalardan farklı yönde sonuçlar elde etmişlerdir. İspanyol kültürü ile yetişmiş gençlerin

içinde buldukları kültür aileleri ile bağlanma stillerine ve kimliklerini bulmaları üzerinde oldukça etkisi olduğu için batı kültürlerinde elde edilen sonuçların aksine bu araştırmada bağlanma şekli ile üniversiteye uyum ve başarıları arasında önemli kabul edilebilecek bir ilişki bulunmamıştır. Bu nedenle kültürün bireyler üzerindeki etkisini ele almak çok önemlidir.

Hiester ve arkadaşları (58) üniversitenin ilk dönemini kapsayan uzun dönemli bir çalışma oluşturarak üniversiteye uyum ile ebeveyn bağlanma güvenliğinin değişip değişmeyeceğini kontrol etmeye çalışmışlardır. Dönem sonunda elde ettikleri bulgulara göre, yüksek bağlanma güvenliğinin hem kadın hem de erkek katılımcılar için daha olumlu sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Ebeveyn bağlama şeklindeki bireysel farklılıklarda dönem boyunca farklılık gözlemlenirse de, evde yaşayan erkek öğrencilerin bağlanma güvenliği puanlarında düşüş gözlemlenmiştir ve ailesi ile ilişkileri zamanla bozulan genç yetişkinlerin daha yüksek seviyede strese maruz kaldıkları ve düşük uyum puanları elde ettikleri vurgulanmıştır.

Bütün bu araştırmalar ve elde edilen bulgular üniversiteye geçiş döneminde sosyal stresin arttığını destekliyor ve bağlanma kuramına göre ebeveynler ile oluşturulan içsel çalışma modellerinin doğasını çalışmak için ilgili stres içeren sosyal ve çevresel ortamı yaratıyor; çünkü bu ortamlar bireylerin bağlanma ihtiyaçlarını harekete geçiriyor (56). Bu varsayımlardan yola çıkarak bu araştırmada bağlanma figürünün güvenilir ve ihtiyaçlara karşı duyarlı olması olarak tanımlanan bağlanma güvenliğinin ki içsel çalışma modellerinin önemli bir özelliğidir, üniversiteye uyum süreci üzerindeki etkisi Türk toplumu içerisinde yetişmiş gençler üzerinden incelenecektir. Algılanan bağlanma güvenlik hissi anne ve baba için ayrı ayrı incelenecektir, çünkü genç yetişkinlerin anne ve babaları ile olan ilişkilerine dair farklı algılamaları vardır (56, 59) ve bu iki durum kendi gelişimsel işlevlerine sahiptir (56, 60) . Yapılan araştırmalarda genellikle algılanan bağlanma güvenliği konusunda herhangi bir değişkene bağlı olsa da olmasa da istatistiksel olarak bir farklılık gözlenmediği için (34, 56) ve bağlanma stillerinin zamanla kalıplaşmış, öğrenilmiş olduğu için bu araştırmada üniversiteye geçiş döneminde bu algının değişeceği varsayımı yapılmamıştır ve incelenmemiştir.

Kültürel Faktörler

Birey ve bireyin ailesi kültürel bir çevrenin içine yerleştiği için, bu çalışmada bahsi geçen bütün değişkenler kendine özgü bir biçimde içinde bulunduğu kültürden etkilenir.

Değişik kültürlerde olmak, sosyalleşmeyi etkiler ve sosyalleşme farklılıkları kişilik farklılıklarına neden olur. Batı kültürü ile şekillenmiş araştırmalarda bireyin gelişimsel geçişleri, kişisel özellikleri, aile ilişkileri farklı kültürlerden gelseler bile batı kültürüne ait kriterler ile değerlendirilmektedir. Psikolojik danışmanlık araştırmalarında bile, özgürlük ve bireysellik iyi derecede gelişim olarak algılanıp değerlendirilirken, bağıllık ve aidiyet gelişimsel gecikme, olgunlaşmamak olarak algılamak gibi yanlış bir eğilim vardır (61- 63). Bu nedenle bireyin gelişimsel sürecini ve geçiş dönemlerini geniş bir perspektif ile yaşadığı topluma ve o toplumun öğrettiklerine göre değerlendirmekte yarar vardır. Bu nedenle bu çalışmada, diğer çalışmalardan farklı olarak bireyin kültürel oryantasyonunun algılanan aile ilişkilerini nasıl şekillendirdiği ve gelişimsel geçiş dönemi olan üniversiteye uyum sürecine etkileri ele alınmıştır.

Bu bağlamda kültürün ebeveyn ilişkileri ve bireysel gelişimi üzerine etkisini daha iyi açıklamak adına, değişik kültürlerin değişik çocuk yetiştirme yolları olduğundan bahsedelim. Örneğin, gelişmiş bir şehirde yaşayan ebeveynlerinin ikisi de çalışan bir ailenin tek çocuğu olan bir birey ile kasabada ebeveynleri ve büyüklere ile kalabalık bir ailenin beş çocuğundan biri olan bir bireyin yetiştirilme tarzı ve bu çocukların kişilikleri benzer olamaz. İçinde buldukları kültür ve sosyalleşmeye uygun olarak kişilik ve davranış özellikleri geliştirmişlerdir. Rohner çocuğunu tek başına yetiştiren kadınların yorgun düştüklerini ve yeteri kadar ilgi gösteremediklerini ve yeterli kabullenilme algılayışının ortaya çıkmadığını vurgulamıştır (64). Bununla birlikte, dört kardeşi olan çocukların daha az sayıda kardeşi olan akranlarına göre kabullenilme şanslarının daha az olduğu gözlemleri de bu varsayımları destekliyor. Sonuç olarak, yeterli sayıda, verebilecek yeterli zamanı olan çocukla ilgilenen kişinin olması ve duygusal destek sağlaması gerekir, ancak sosyalleşme birçok etkene bağlıdır, ebeveynler nasıl kaynaklara sahip, ne kadar yardım alabiliyorlar, ne çeşit aile yapısı mevcut. Bu etkenler de kültür ve kişinin yaşadığı çevre ile şekillenir (65).

Bu nedenle, aşağıdaki bölümde kültürlerin bireycilik ve toplulukçuluk kavramları açıklanacak, ebeveyn ilişkilerine ve üniversiteye uyum sürecine etkileri tartışılacaktır. Üniversiteye uyum sürecinde değişik kültürlerin, bireyci veya toplulukçu, nasıl ve hangi şekilde farklılaştığı ele alınacaktır.

Bireycilik-Toplulukçuluk

Uluslar arası bir firmanın işçileri ile 1968 ve 1972 yılları arasında 40 farklı ülkede ele aldığı çalışmadan sonra Hofstede (66) bireycilik - toplulukçuluk boyutunu farklı kültürleri

daha iyi anlamak için geliştirmiştir. Bireycilik – toplulukçuluk kültürel atıfları yansıtır: paylaşılan tutumlar, inançlar, normlar, roller ve kişisel tanımlar (61, 67). Bireyci toplumlarda amaç, diğerlerinden farklılaşmak ve özgürleşmektir. Bunun aksine toplulukçu toplumlarda amaç, çeşitli kişiler arası ilişkilerin gerekliliklerine uyum sağlayarak bağlılığı korumaktır (66).

Bireycilik topluluklardan ve organizasyonlardan duygusal olarak özgürleşme olarak tanımlanır. Bireyci toplumlarda birey kişisel hedeflerine aile, iş grubu gibi içinde bulunduğu grubun hedefler ile çakışsa bile daha öncelik verir. Bu gibi toplumlarda birey duygusal olarak içinde bulunduğu gruptan ayrılır ve kendi özgüvenine, özgürlüğüne, keyfine ve mutluluğuna yoğunlaşır. Diğer taraftan, toplulukçu kültürlerde içinde bulunulan grup bireyin birçok sosyal davranışında etkili olur. Bu kültürlerdeki bireyler daha çok davranışlarının sonucunun grup üzerindeki etkisi ile ilgilenir, içinde bulunduğu grup ile kaynaklarını paylaşır ve grup üyelerine kendini bağımlı ve sorumlu hisseder (68,65). Toplulukçu kültürlerde toplum kimliğine, duygusal bağımlılığa, görevlere, sorumluluklara, içinde bulunulan grubun normlarına göre davranışları düzenlemeye ve aile bütünlüğünü korumaya yoğunlaşmaya çalışılır (69).

Kendini kabul etme toplulukçu kültürlerde sosyal olarak kabul edilme olarak algılanırken, bireyci toplumlarda kendini olduğu gibi kabul etme öne çıkar. Sosyal ilişkilere yaklaşımda bu iki yapı arasında farklılıklar gösterir. Bireyci toplumlardaki özgürlükçü yaklaşım ve kendini savunma eğilimi sosyal bir eleştiri karşısında bireyin duyarlılık göstermesini ve dikkate almasını karakter zayıflığı, bağımlılık olarak algılanmasına sebep olurken, içinde bulunulan grubun üyeleri tarafından sosyal olarak eleştirilmek toplulukçu kültürlerde açık sözlülük ve bütünlük olarak algılanır. Toplulukçu kültürlerde grup üyelerinin eleştirilerini birey duyarlılık ile karşılayıp dikkate alırken, bireyci toplumlarda bu gibi bildirimler göz ardı edilir, kendisi ile alakalandırılmaz ve kendi kimliğine karşı bir saldırı olarak algılanır (70).

Triandis ve arkadaşları (71) toplulukçuluk ve bireyciliği yatay ve dikey tiplere bölmeyi önermişlerdir. Yatay toplulukçuluk dayanışma içeren, iç içe gömülmüş, birlik içeren bir yaşam tarzını yansıtırken, dikey toplulukçuluk birleşmeyi ve birliği de içine katar ve daha çok otorite sıralamasına dayanır. Bunun yanı sıra, yatay bireycilik kişilerarası eşitliği temel prensip olarak ele alırken, dikey bireycilik hiyerarşi ve karşılaştırma ile uyuşur.

Bu iki olguyu daha iyi algılamak ve anlamak için kültürler arasında keskin bir ayırım yapılırsa da aslında her kültürün kendi içerisinde bireyci ve toplumcu özellikleri olduğunu göz ardı etmemek gerekir. Aslında toplumlar bu iki olgu arasında kendi özelliklerini taşıyan bir nokta bulurlar (72). Hangi toplumda olursa olsun her bireyin bireyci veya toplulukçu oryantasyonda değerler ile uyumlu davranışlar sergileyebileceğini bekleyebiliriz, ancak değer ile davranış ile oluşan canlandırma arasındaki ilişki kültürden kültüre veya bireyden bireye değişebilir. Kısaca, değerler kültürler arasında veya bireyler arasında aynı olabilir ancak o değer ile birleştirilen davranış biçimi farklıdır (73).

Bireycilik-Toplulukçuluk kavramını kültürel seviyede ele alırken, kültür içerisinde ben merkezli (idiosentrik) ve diğer merkezli (allosentrik) olarak ele alınır. Psikolojik seviyede, bireycilik ve toplulukçuluk kişilik boyutuna yansıtılır. Bu nedenle, kültürel ve psikolojik boyutlardaki bu ayırım bireyci toplumlarda diğer merkezli bireylerin ve toplulukçu toplumlarda ben merkezli bireylerin bulunabileceği varsayımını öne sürmeye olanak sağlar (74). Kültür içerisinde bireyci ve toplulukçu yaklaşımları incelemek en az kültürler arası farklılıkları incelemek kadar önemlidir, çünkü bir ülke içerisinde değişik kültürlerden gelen bir çok değişik toplum olabilir (73, 75). Örneğin, Türkiye değişik kültürlerin bir arada yaşadığı bir sentezdir. Bu nedenle, bu araştırmada bireycilik-toplulukçuluk kavramı kültür içerisi değişkeni olarak ele alınmıştır.

Triandis ve arkadaşları (76)'nın ben-merkezli ve diğer-merkezli eğilimler ile ilgili yaptıkları araştırmada diğer merkezli bireylerin grubun hedeflerine, değerlerine ve ihtiyaçlarına önem verdiklerini vurgulamışlardır. Yamaguchi ve arkadaşları (77) diğer merkezli bireylerin bu eğilimleri için en azından iki nedenleri olduğuna yoğunlaşmıştır. Diğer merkezli birey içinde bulunduğu grup ile kuvvetli bir psikolojik bağ içerisinde ve bu gruptan dışlanma korkusu içerisinde. Bunun yanı sıra, ben merkezli bireyler yoğunluklarını kişisel hedeflerine, değerlerine, ihtiyaçlarına, keyif alma prensibine ve kişisel inançlarına verirler.

Bireycilik-Toplulukçuluk Açısından Türk Kültürü

Türk kültürünün bireyselcilik toplulukçuluk kavramında hangi uçta olduğunun tam olarak bir cevabı yoktur. Hofstede (66)'nin yaptığı çalışmaya göre Türkiye kolektivist kısma daha yakındır, ancak sosyal ilişkilerde bireyci ve toplulukçu oryantasyonları inceleyen Göregenli (78) Türk kültürünün bireyci veya toplulukçu olarak kategorize edilemeyeceğini savunmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, en çok toplulukçu eğilim kendini tanıtmaya, sonuçları

paylaşma, maddesel olmayan kaynakları paylaşma gibi davranış kategorilerinde gözlenirken, en çok bireyci eğilimlerin gözleendiği davranış kategorilerinin sosyal etkiye yatkınlık, başka birinin hayatında yerinin olduğu hisleri olduğu belirtilmiştir. Buna ek olarak, Erelçin Türk toplumunun özgüveni ve otonomiye aile birliğini ve başkaları ile ilgili endişeleri yok saymadan belirli bir noktaya getirdiğini vurgulamıştır (79).

Bütün bu bulgular Kağıtçıbaşı (80)'nin modeli ile aynı yöndedir. Kağıtçıbaşı modernizasyon, endüstrileşme ve sosyo-ekonomik gelişim sonucu Türk toplumun değişime uğradığını toplulukçu değerlere sahip toplumun tam anlamıyla bireyci hale de gelmediğini belirtmiştir. Bunun yerine bir sentez önerir. Bu senteze göre, maddi olarak bireyler arasındaki bağımlılık sosyo-ekonomik gelişim ile azalsa da duygusal bağımlılıklar gücünü korumaya devam etmektedir. Örüñ (81), Türk toplumunda sosyo-ekonomik gelişimin olduğu alanlarda duygusal bağımlılığın devam ettiğini verileri ile vurgulayarak, bu modeli desteklemiştir.

Daha ilerisi, Hui ve Triandis (82) bir bireyin ailesine karşı bireyci arkadaşlarına karşı toplulukçu olabileceğini yani ilgili gruplar arasında farklılıklar gözlenebileceğini vurgulamışlardır. Erelçin (79) Türkiye'nin ebeveyn-kan açısından toplulukçu değil de eş-aile-iş arkadaşı açısından toplulukçu olduğunu belirterek ekonomik ve sosyal büyümenin genişletilmiş kan bağı desteğini insanların günlük hayatlarında alakasız hale getirdiğini ve daha rasyonel, yabancılar ile ilgi-alakalı ilişkilerin kurulmasına yardımcı olduğunu vurgulamıştır.

Bağlanma Teorisi ve Kültür

Bağlanma Teorisi ile ilgilenen araştırmacılar teorinin evrimsel köklerine inerek bağlanmanın evrensel olduğunu vurgularlar ve kültürel etkileri yok sayarlar. Kültürler arası bağlanma değişkenlerinin değerlendirildiği araştırma sayısı çok azdır (83). Kültüre değinildiğinde bağlanma kavramını oluşturan asıl değişkenler yerine daha çok bağlanmanın etkilediği davranış özellikleri incelenmiştir. Böylelikle kültürü temel ilkeleri ile değil bağlanma teorisinin çevresinde ele almışlardır. Bununla birlikte, Van Ijzendoorn ve Sagi (84)'nin oluşturdukları bir literatür taramasında kültürlerarası yapılan bütün çalışmalarda bağlanma davranışlarına rastlanıldığını ve Bowlby'nin (35) öne sürdüğü bağlanma kuramı evrenseldir yargısının doğrulandığını vurgulamışlardır.

Chao (85), bağlanma kuramına Batı'nın yaklaşımından uzaklaşmadan yapılacak kültürler arası çalışmalar ile kuramın zenginleştirilebileceğini ve çeşitli kültürler için daha iyi

anlaşılabilir hale getirmenin önemini vurgulamıştır. Son zamanlardaki literatür bağlanma kuramının etnik merkezci yönünü vurgulayarak, bağlanmada kültürel farklılıkları tanıyan ve saygı duyan multi kültürel, çoğulcu bir yaklaşıma ihtiyaç duyulduğuna değinmiştir (73). Rothbaum ve arkadaşları (83) bağlanma kuramının altında yatan biyolojik ve evrimsel eğilimi inkar etmeden, bir kişinin gelişiminde biyolojinin ve kültürün sistemin birbirinden ayrılamaz parçaları olduğunu ileri sürer. Wang ve Mallinckrodt (86) bir teoriyi sadece bir kültürde yapılan çalışmalar ile sınırlamanın doğuracağı problemlere değinerek, bir kültürde elde edilen sonuçların diğer kültürleri de kapsayarak genelleştirilmesini eleştirmişlerdir ve kültürler arası yetişkin bağlanma modelleri çalışmaları yapmışlardır.

Literatür Amerika'nın dışındaki kültürel grupların çocuk yetiştirme konusunda daha değişik değerlere ve geleneklere sahip olduklarını belirtir. Ainsworth (39) 1978'de uyguladığı garip durum deneyinin sonucunda ortaya çıkan bağlanma şekilleri dağılımı kültürler arasında farklılık gösterir (87- 89). Örneğin, Almanya'da yapılan çalışmaların sonucunda Amerika'daki sonuçlardan çok daha yüksek oranda çekingen bağlanma şekline sahip kişi belirtilmiştir. Bu farklılığın ebeveyn değerlerine dayanabileceği önerilmiştir. Almanya'da ebeveynler bağımsızlığı Amerika'daki ebeveynlere oranla çok daha önce değinirler ve bireysel davranışlara, ebeveyn yakınlığına gerek duymamayı teşvik ederler. Bir diğer örnekte, Japon çocuklar olabilir. Hiçbir zaman ailelerinden ayrı kalma durumunda kalmamış ve bunun önemi öğretilmemiş çocuklar 'Garip Durum' ile karşı karşıya kaldıklarında aşırı derecede heyecanlanıp tedirgin olabilirler ve endişeli bağlanma şekline sahip olarak değerlendirilirler (89). Güvenli bağlanma şekli bütün kültürler için evrenseldir, ancak bu kavramın tanımı içeriği kültürlere göre farklılık gösterir (84).

Literatüre göre bağlanma modelleri ve ebeveyn ilişkileri kültürel normlar ve değerlerden etkilenecek birçok farklı özellikler gösterir. Bir kültürde hassas ve duyarlı gözükken bir davranış bir diğer kültürde o şekilde algılanmayabilir. Bağlanma ilişkilerinin kültüre bağlı karakteristik özelliklerini anlamak için, teoriyi değişik kültürlere uygularken varsayımlarımızı o kültüre göre şekillendirmeliyiz (83). Örneğin, yoğun bir ebeveyn çocuk ilişkisi Latin kültüründe normal olarak algılanırken, aynı davranışlar Batı kültüründe patolojik olarak algılanabilir (73, 90).

Bağlanma Kuramı, Kültür ve Üniversiteye Uyum

Üniversite hayatına adapte olmanın en büyük göstergelerinden biri de aileye karşı duyulan suçluluk, karmaşa ve küskünlük gibi duygulardan bağımsızlaşmaktır ve bu negatif

duyguların olmaması adaptif psikolojik işlevselliği, kişisel uyumu, depresyon belirtilerinin olmamasını ve kariyer gelişimini sağlar (73, 91). Toplulukçu değerlere sahip ve aileleri ile yakın bağlara sahip öğrenciler üniversiteye geçişte kişisel, sosyal ve ailesel uyumlarında kargaşalar yaşayabilirler. Daha da ilerisi kültürler arasında ailelerin üniversite yaşamı ile ilgili sorumlulukları farklılaşabilir (73).

Melendez (73) bağlanma kuramı, bireycilik-toplulukçuluk ve üniversiteye uyum arasındaki ilişkiyi kültürler arası örneklemeler kullanarak araştırmıştır. Elde ettiği verilere göre, bağlanma puanları ile sosyal, kişisel, akademik, kurumsal uyum puanları arasında istatistiksel olarak önemli kabul edilebilecek derecede bir ilişki vardır. Genç yetişkinin ebeveynleri ile olan ilişkisinin genel olarak üniversiteye uyumu üzerinde etkisi vardır. Aile desteği ile toplulukçuluk ve kurumsal uyum arasında ilişki bulunmuştur. Toplulukçuluk değerlerine sahip öğrenciler ebeveynlerini daha sorumlu, duyarlı ve anlayışlı olarak değerlendirmişlerdir. Varsayılanın aksine üniversiteye uyum ve toplulukçuluk-bireycilik arasında bir ilişki bulunamamıştır. Yapılan bir başka çalışmada ise bireyselleşme ve ayrışma ile üniversiteye uyum süreci arasındaki ilişki bireycilik – toplulukçuluk kuramının rolü ele alınarak incelenmiştir (61). Bu araştırmaya göre, öğrencilerin toplulukçu değerleri üniversiteye uyumlarını arttırmıştır.

Çalışmanın Önemi

Üniversite öğrencilerinin okula ilk başladıkları dönemdeki uyum süreçlerini etkileyen faktörleri incelemek, bu dönemi daha iyi anlamak ve analiz etmek çok önemlidir, çünkü bu dönem öğrencilerin akademik, sosyal, kişisel durumlarını etkiler ve gelecekleri için risk içeren bir dönemdir. Öğrencilerin daha büyük ruhsal sorunlar yaşamasına, hatta okuldan ayrılmalarına bile neden olabilir. Bu dönemde gerektiği zaman öğrencilerin danışmanlık almaları sosyal, akademik, kurumsal açıdan üniversiteye ve yeni ortamlarına uyum sağlamaları için gerekli desteğin verilmesi gerekir. Bu nedenle de bu süreci etkileyen gelişimsel ve sosyal etkenlerin daha iyi anlaşılması ve incelenmesi gerekir. Bu araştırma bu açıdan önemlidir. Bu araştırmanın bir diğer önemi ise literatürde bağlanma kuramı ile üniversiteye uyum arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok çalışma vardır, ancak kültür boyutunu da içeren pek çalışma bulunmamaktadır, literatürde yeni olan bu konuyu araştırmak önemlidir.

Bu nedenler ile planlanan araştırma da üniversiteye uyum sürecini her boyutu ile ölçebilmek için Baker ve Siryk (92)'in Öğrencilerin Üniversiteye Uyum Anketi, ebeveynlere

bağlanma güvenini ölçmek için Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri-Kısa Form (93) ve son olarak bireycilik-toplulukçuluğu kültür içerisinde ölçmek için Bireycilik ve Toplulukçuluk Ölçeği (94) kullanılmıştır. Bağlanma güveni seviyesinin üniversiteye uyum süreci ve bireycilik-toplulukçuluk seviyeleri üzerindeki etkileri ve değişkenlerin birbirleri ile olan ilişkileri araştırılacak ve yorumlanacaktır ve literatürdeki geçmiş çalışmalar ile elde edilen sonuçlar karşılaştırılacaktır.

Hipotezler

1. Birinci zaman üniversiteye uyum seviyesi ile ikinci zaman üniversiteye uyum seviyesi arasında fark vardır. İlk altı ay içerisinde öğrencilerin uyum seviyeleri düşer.
2. Ebeveynlerine bağlanma güveni yüksek olan bireyler üniversiteye daha iyi uyum sağlar. Yüksek güvenli bağlanma stiline sahip olan öğrencilerin üniversiteye uyumları daha yüksektir, düşük güvenli bağlanma stiline sahip olan öğrencilerin ilk altı ay içerisinde uyum puanları daha az düşer.
3. Birinci zaman bireycilik-toplulukçuluk seviyesi ile ikinci zaman bireycilik-toplulukçuluk seviyesi arasında fark vardır. Zamanla öğrencilerin bireycilik seviyeleri artar.
4. Bireycilik-toplulukçuluk seviyesi ile üniversiteye uyum seviyesi arasında ilişki vardır.
5. Bireycilik-toplulukçuluk seviyesi ile bağlanma güveni arasında ilişki vardır. Güvenli bağlanma stili olan bireyler daha çok kolektif boyutta yer alır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Katılımcılar

Bu çalışmadaki katılımcılar Bursa Uludağ Üniversitesi'ne 2008–2009 akademik yılında yeni giriş yapmış ve İngilizce Hazırlık Sınıfında okuyan 99 (60 kız, 39 erkek) yeni öğrenciden oluşmaktadır. Yaş aralıkları 17 ile 23 arasındadır ($M=18.9$, $SD=1.08$). Üniversitenin açılışından bir ay sonra Kasım ayında birinci uygulama yapılmıştır. Öğrenciler yapılacak olan çalışmanın içeriği ve uygulaması hakkında bilgilendirildikten sonra izin formları doldurulduktan sonra, çalışmaya alınmışlardır.

Birinci uygulamaya katılmış olan öğrenciler ile altı ay sonra Nisan ayında ikinci uygulama yapılmıştır. Birinci uygulamada elde edilen çoğunluğa öğrencilerin bölümlerine ara dönemde geçiş yapmaları, derslere katılımlarının azalması ve diğer etkenlerden dolayı ulaşılamamıştır. İkinci oturum 66 kişiden oluşmaktadır. Bu uygulamaya katılım ilk uygulamaya katılmış olma ön koşuluna bağlıdır.

Veri Toplama Araçları

Sosyo-Demografik Veri Formu

Katılımcıların demografik bilgileri ilk oturumda dağıtılan bir anket ile toplandı. Bu ankette öğrencilerin yaşları, cinsiyetleri, konaklama çeşitleri (aileleri ile mi, yurttan mı?...), hangi bölümde okudukları, ne tür liseden mezun oldukları, yetiştikleri şehrin büyüklüğü (metropol, kent, kasaba...vs.), üniversite sınavı başarı seviyeleri ve algılayışları, annelerinin eğitim seviyeleri, babalarının eğitim seviyeleri, ailelerinin medeni durumları (evli, boşanmış) gibi bilgiler toplandı ve çalışma grubu hakkında genel bir bilgi edinmeye çalışıldı.

Öğrencilerin Üniversiteye Uyum Anketi

Öğrencilerin Üniversiteye Uyum Anketi öğrencilerin akademik, sosyal, kişisel-duygusal, hedef ve kurumsal katılım konusundaki uyumlarını değerlendirmek üzere tasarlanmış, kişinin kendi ifadelerine dayanarak rapor eden bir veri toplama aracıdır. Bu anketin ilk versiyonu 52 maddeden oluşan likert tip ölçektir, ancak Baker ve Siryk (92) 1999 yılında ölçeği 67 madde olarak tekrar düzenlemiştir. Bu çalışmada kullanılan da anketin 67 maddelik son halidir. Bana hiç uymuyor (1) 'dan bana tamamen uyuyor (9) arasında yakın

bulduğun kısmı işaretleyebileceğin 9 nokta likert tip bir ölçekdir. Öğrencilerin Üniversiteye Uyum Anketi'nden alınabilecek total puan 67 ile 603 arasındadır. Elde edilen yüksek puanlar üniversiteye daha iyi uyumu gösterir.

Yukarıda da bahsedildiği gibi bu anket dört alt ölçekten oluşarak üniversiteye uyumda etkili olacak dört farklı etkeni değerlendirir. Birinci alt ölçek akademik uyumdur, 24 maddeden oluşur. Bu alt ölçek ile üniversite yaşamının eğitimsel ihtiyaçları değerlendirilir. Akademik uyum, akademik çaba, performans ve akademik ortamlarla ilgili kişinin tatminkârlığı gibi konulara odaklanır. Puanları 24 ile 216 arasında değişir. İkinci alt ölçek sosyal uyumdur ve 20 maddeden oluşur. Bu maddeler kişinin sosyal aktiviteleri, kişinin çevresiyle olan ilişkilerini, evden uzakta olmak ile başa çıkmasını vs. değerlendirir. Puanlar 20 ile 180 arasında değişir. Üçüncü alt ölçek 15 maddeden oluşan kişisel ve duygusal uyumdur. Burada kişinin duygusal ve fiziksel sağlığı değerlendirilir. Puanlar 15 ile 135 arasında değişir. Son alt ölçekte kişinin genel olarak üniversiteye bakış açısını ve kayıtlı olduğu üniversite ile ilgili düşüncelerini değerlendirir. Puanlar 15 ile 135 arasında değişir.

Öğrencilerin Üniversiteye Uyum Ölçeği .81 ile .90 aralığında akademik Uyum alt ölçeğinde; .83 ile .91 aralığında Sosyal Uyum alt ölçeğinde; .77 ile .86 Kişisel ve Duygusal Uyum alt ölçeğinde; ve .92 ile .95 aralığında tüm ölçekte elde edilen Cronbach alfa katsayı değerlerine göre oldukça yüksek iç tutarlılığa sahiptir (92). Ayrıca yapılan çalışmalar sonucu, araştırmalara katılan öğrencilerin akademik başarı puanları ile akademik uyum alt ölçeği arasında yüksek korelasyonların bulunması, psikolojik destek alan kişilerin kişisel ve duygusal uyum alt ölçeğinde düşük puanlar elde etmesi gibi bilgiler bu anketin kurgusal ve varsayımsal geçerliliğe sahip olduğunu göstermektedir (92).

Bu çalışmada kullanılan anket Türktan (33) tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir, profesyonel bir çevirmen tarafından geri İngilizce'ye çevrilmiştir. Anketin Türkçe versiyonu son halini orijinal versiyonu ile kıyaslandıktan ve araştırmacının tez danışmanı tarafından gerekli değişiklikler yapılmasından sonra son halini almıştır ve Türktan anketi kendi çalışmasında kullanmıştır. Elde edilen Cronbach alfa katsayı değerleri Baker ve Siryk'in (1999) elde ettiği değerler ile uyumludur (92).

Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri-Kısa Form

Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Bowlby'nin bağlanma teorisini esas alarak ilişkilerin duygusal ve bilişsel boyutlarını araştırmak, ebeveyn ve arkadaşlara bağlanmanın kalitesini ölçmek üzere Armsden ve Greenberg (44) tarafından geliştirilmiştir. Envanter 28 maddeden oluşmaktadır. Raja ve arkadaşları (93) bu envanterin 12 maddelik kısa formunu oluşturmuşlardır. Bu araştırmada onların oluşturdukları 12 maddelik kısa form kullanılmıştır. EABE'nin kısa formu 3 alt ölçekten oluşmaktadır, isimleriyle güven, yabancılaşma ve iletişimdir. Her alt ölçek 4 maddeden oluşur. Envanter hem anne formu, hem de baba formu içerdiği için hem anne için, hem de baba için ayrı bağlanma puanı elde etmek mümkündür. 1(asla) ile 7(her zaman) arasında yakın bulduğun kısmı işaretleyebileceğin 7 nokta likert tip bir ölçektir.

Günaydın ve arkadaşları (94) standart çeviri-ters çeviri yöntemiyle Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Kısa Formunu Türkçe'ye uyarlamışlardır. Anne ölçeğinde .88 Cronbach Alfa katsayı değeri, baba ölçeğinde de bu değeri .90 bulan araştırmacıların çalışmasına göre envanter yüksek bir iç tutarlılığa sahiptir. Test-yeniden test etme güvenilirlik puanları anne formu için .87 ve baba formu için .88'dir. Anne ve baba ölçeklerindeki bağlanma güvenleri ile kişilerin özgüvenleri arasında, babaya olan bağlanma ile onaylanmama korkusu arasında önemli ilişkiler ölçülse de kurgusal geçerliliği sağlamak için daha ileri çalışmalar yapılması gerekmektedir. Yine de kısmen geçerlilik sağlanmıştır.

Bireycilik ve Toplulukçuluk Ölçeği

Bireycilik ve Toplulukçuluk Ölçeği bireyselci ve toplulukçu kültürel yönelimleri ile tutarlı olarak bireysel seviyede duyguları, inançları, amaçları ve davranışları ölçmek amacıyla kullanılır (95). Bireyselcilik ve toplulukçuluk seviyelerini ölçmek için sıkça kullanılan bir ölçektir. Eşi, ebeveynleri, komşuları, arkadaşları ve iş arkadaşlarını hedef alan alt ölçekleri vardır. Bireyin değişik ilişkilerde farklı toplulukçuluk seviyeleri gösterebileceğini öngörür ve bu nedenle bireycilik ve toplulukçuluk seviyelerini ölçmekte güçlü bir ölçek olarak kabul edilir (96). Orijinal Bireycilik ve Toplulukçuluk Ölçeği 62 maddeden oluşmaktadır. Katılımcıların 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında kendilerine uyan noktayı seçebilecekleri 5'li likert tip ölçektir.

Yakın zamanda Göregenli (97) tarafından Türkçe'ye çevrilen ve Türk kültürüne adapte edilen ölçeğin güvenilirlik testleri de tarafından uygulanmıştır. Ölçeğin Türkçe

versiyonunun Cronbach Alfa Katsayı değeri .84 bulunarak yüksek bir iç tutarlılığa sahip olduğu gözlenmiştir. Güvenirlilik testlerinde düşük korelasyonlar içeren maddeler testten çıkarılmıştır ve Bireycilik-Toplulukçuluk Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun son hali 40 maddeye indirilmiştir. Ölçek bireycilik ve toplulukçuluğu tek kutuplu tarzda ele alıyor ve teste göre yüksek puanlar bireyciliği, düşük puanlar ise toplulukçuluğu gösteriyor.

BULGULAR

Araştırma içerisindeki demografik veriler değerlendirildi. Bütün örnekleme erkeklerin oranı % 39.4 ve kadınların oranı %60.6'dır (N= 99). Genel olarak yaş ortalaması 18.9'dur (SD= 1.08). Araştırmaya katılan Uludağ Üniversitesi İngilizce Hazırlık bölümü öğrencilerinin büyük bir bölümü ya ailesi ile yaşıyor (% 20.2), ya arkadaşları ile kalıyor (% 24.2) ya da yurttan kalıyor (% 31.1). Tek başına yaşayan öğrenci oranı yok denilecek kadar az (%2). Ki-kare analizinin sonucuna göre kadın ve erkek öğrencilerin yaşama biçimleri arasında istatistiksel anlamda önemli kabul edilebilecek bir farklılık vardır ($X^2=12.411$, $df=5$, $p=0.30$). Kadın öğrencilerin çoğunluğu ailesi ile veya yurttan kalıyorken, erkek öğrenciler daha çok arkadaşları ile veya tek başlarına yaşıyorlar. Ailesi ile yaşayan öğrenciler (M= 656.30; SD= 137)birinci zaman uygulamasında arkadaşları ile yaşayan öğrenciler (M= 594.46; SD= 98.79) ile kıyaslandığında üniversiteye uyumları açısından bir farklılık göstermediler ($t=1.915$; $p=0.90$). Ancak ikinci zamanda ailesi ile birlikte yaşayan öğrenciler (M= 426.21; SD= 69.78) arkadaşları ile yaşayan öğrenciler (M= 377.78; SD= 40.99) ile kıyaslandığında uyum puanları düşse de üniversiteye akranlarına oranla daha iyi uyum sağladıkları gözlenmiştir ($t=3.499$; $p<.05$).

Öğrencilerin çoğunluğu Anadolu Lisesi (%31.3) veya Devlet Lisesi (% 49.5) mezundur ve yine genel olarak ailelerinin ikamet ettiği ve yetiştikleri yer büyük şehirler (%43.4) ya da kentlerdir (% 44.4). Genel olarak ilkokul mezunu veya ortaokul mezunu annelerin oranı % 70.7 iken lise mezunu olanların oranı % 24.2'dir ve annelerin sadece %5'i yüksek okul veya üniversite mezundur. Genel olarak ilkokul mezunu veya ortaokul mezunu babaların oranı ise % 48.5 iken lise mezunu olanların oranı % 32.3'tür ve babaların %19.2'si yüksek okul veya üniversite mezundur. Öğrencilerin % 66.7'si hedefledikleri bölümü kazanmışken, % 33.3'ü hedeflerine ulaşamamışlardır. İstatistiksel olarak cinsiyet farklılığı bulunmamıştır ($X^2=1.713$, $df=1$, $p=0.191$). Araştırma katılımcıların demografik verilerinin dağılımı Tablo.1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Araştırma Grubunun Demografik Verilerinin Tanımlayıcı İstatistikleri

		Total (N=99)
Cinsiyet	Erkek	39.40%
	Kadın	60.60%
Yaş		M=18.9
		SD=1.08
Yaşam Biçimi	Aile ile	20.20%
	Arkadaşlar ile	24.20%
	Yurtta	31.10%
	Tek başına	2%
Ailenin Yaşadığı Şehir	Metropol	43.40%
	Kent	44.40%
	Diğer	13.20%
Anne Eğitim Seviyesi	İlkokul- Ortaokul	70.70%
	Lise	24.20%
	Üniversite ve diğer	5%
Baba Eğitim Seviyesi	İlkokul-Ortaokul	48.50%
	Lise	32.30%
	Üniversite ve diğer	19.20%
Hedef	Olumlu	66.70%
	Olumsuz	33.30%

Araştırmanın ele aldığı en temel varsayım olan öğrencilerin üniversiteye uyumları akademik uyum, sosyal uyum, kişisel uyum, kurumsal uyum al başlıkları ve genel uyum olarak değerlendirildi. Birinci zaman ve ikinci zaman arasındaki fark olup olmadığına bakıldı. Öğrencilerin birinci zamanda elde ettikleri puanlar ikinci zamanda elde ettikleri puanlardan daha yüksektir. Bu da öğrencilerin zaman içerisinde üniversiteye uyumlarının genel olarak azaldığını gösterir.

Elde edilen sonuçlara göre, akademik uyum puanlarının birinci zamandaki değerleri (M= 192.33; SD= 36.42) ikinci zamanda (M= 129.54; SD= 22.86) istatistiksel olarak önemli kabul edilecek derecede düşmüştür ($t = 14.77$; $p < .001$). Sosyal uyum puanlarının birinci

zaman değerleri (M= 164.19; SD= 34,06) ile ikinci zaman değerleri (M= 115.30; SD= 18.86) karşılaştırıldığında aynı derecede farklılık gözlemlenmektedir ($t=10.142$; $p<.001$). Bir diğer alt ölçek olan kişisel uyum değerlerinin birinci zaman (M= 135.94; SD=32.85) ve ikinci zamanları (M= 82.38; SD= 19.81) arasındaki fark da istatistiksel olarak önemlidir ($t= 13.916$; $p<.001$). Son olarak kurumsal uyum alt ölçeğinin birinci zaman (M= 142.62; SD=31.19) ve ikinci zaman (M= 89.41; SD=16.47) değerleri arasında da diğer alt ölçeklerde gözlenen farklılık istatistiksel olarak kanıtlanmıştır ($t=13.270$; $p<.001$). Bütün bu alt ölçekleri genel olarak değerlendirdiğimizde, birinci zaman (M= 635.09; SD=126.44) ve ikinci zaman (M= 416.64; SD=64.39) arasındaki farklılık istatistiksel olarak önemlidir ($t=13.857$; $p<.001$). Kısaca, araştırmamın birinci hipotezi onaylanmıştır. Öğrencilerin birinci zamandaki uyum düzeyleri ile ikinci zamandaki uyum düzeyleri arasında fark vardır ve öğrencilerin uyumları zaman içerisinde azalmıştır. Tablo 2 ve 3'te 1. Zaman ve 2. Zaman üniversiteye uyum ölçeği puanlarının değerleri özetlenmiştir.

Tablo2. Birinci Zaman Üniversiteye Uyum ve Alt Ölçekleri Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

1. zaman					
	akademik uyum	sosyal uyum	duygusal uyum	Kurumsal Uyum	Genel Uyum
Ortalama	186.969	158.626	130.767	138.323	614.686
Standart Deviasyon	38.354	37.55	35.168	33.532	136.547
Minimum	96	49	47	55	247
Maksimum	306	251	225	219	984

Tablo 3. İkinci Zaman Üniversiteye Uyum ve Alt Ölçekleri Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

2. zaman					
	akademik uyum	sosyal uyum	duygusal uyum	Kurumsal Uyum	Genel Uyum
Ortalama	129.545	115.303	82.378	89.409	416.636
Standart Deviasyon	22.875	18.86	19.808	16.473	64.386
Minimum	81	72	35	54	292
Maksimum	207	149	133	127	616

İkinci olarak, uyum puanlarındaki düşüşe neden olabilecek faktörler ele alındı. Öncelikle, algılanan aile bağları ile üniversiteye uyum arasındaki ilişki değerlendirildi. Genel olarak bağlanma güvenilirliğinin üniversiteye uyum üzerinde etkili olabileceği varsayımı Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Ölçeği ve Üniversiteye Uyum Ölçeği verileri karşılaştırılarak değerlendirildi. Anne ve Baba için duyulan bağlanma güvenilirliği ayrı ayrı incelendi. Genel olarak katılımcıların ebeveyn ve arkadaşlara bağlanma puanları Tablo 4’te bildirilmiştir. Bağlanma güvenilirliği için elde edilen puanlar medyan değerinden ikiye bölündü ve medyanın üzerinde kalan grubun bağlanma güvenilirliği yüksek olarak kabul edildi ve altta kalan grubun bağlanma güvenilirliği düşük olarak kabul edildi. Medyan değerini elde eden veriler analizden çıkarıldı. Böylece, yüksek güvenli ve düşük güvenli olmak üzere iki grup oluşturuldu ve uyum düzeyleri karşılaştırıldı.

Tablo 4. Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Tanımlayıcı Değerleri

	Anne EABE	Baba EABE
Ortalama	67.525	62.1
Standart Deviasyon	112.643	14.616
Minimum	32	0
Maksimum	84	84

Öncelikle babaya duyulan güven duygusunun uyum üzerindeki etkisini inceleyelim. Babaya karşı düşük güven grubunda olanların yaş ortalaması 18.7 (SD=1.06) ve yüksek güven grubunda olanların yaş ortalaması 19.10’dur (SD=1.08). Homojen dağılım olmadığı için Non-parametrik test olan Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Bu testin sonucuna göre iki grubun yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p=0.035$). Yaş büyüdükçe güven duygusu artar sonucuna varabiliriz.

Birinci zaman ele alındığında babaya duyulan bağlanma güveninin uyum puanları üzerindeki etkisi değerlendirildi. Homojen dağılım olduğu için bağımsız örneklem t-test uygulandı. Elde edilen verilere göre, babaya karşı duyulan bağlanma güveninin yüksek veya düşük olması istatistiksel olarak genel uyum üzerinde farklılık yaratmıyor ($t=-1.014$; $p=.313$). Alt başlıklar için de aynı durum söz konusudur. Akademik uyum ($t=-1.521$; $p=.132$), Sosyal uyum ($t=-.787$; $p=.433$), Kişisel uyum ($t=-.734$; $p=.465$), Kurumsal uyum ($t=-.739$; $p=.462$) babaya duyulan güven düzeyi ile birinci zamanda farklılık göstermez. Dahası, birinci zaman genel uyum değerleri ile ikinci zaman genel uyum değerleri arasındaki fark da babaya

duyulan güvenin yüksek veya düşük olması ile ilişkili değildir ve anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t=.372$; $p=.711$). Babaya karşı yüksek güven duyan grubun iki zaman arasındaki genel uyum puanları farkının ortalaması 227.26 ($SD=122.58$) iken düşük güven duyan grubun iki zaman arasındaki genel uyum puanları farkının ortalaması 215.47'dir ($SD=128.74$). Tablo 5'te babaya bağlanma güven duygusuna göre sınıflandırılan birinci zaman ve ikinci zaman genel uyum tanımlayıcı istatistik değerleri ve ileride değinilecek olan bireycilik-toplulukçuluk tanımlayıcı istatistik değerleri özetlenecektir.

Tablo 5. Babaya Bağlanma Güven Duygusuna Göre Sınıflandırılan 1. Zaman ve 2. Zaman Genel Uyum ve Bireycilik-Toplulukçuluk Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Baba Bağlanma		1. zaman		2. zaman	
		Bir-Top	Genel Uyum	Bir-Top	Genel Uyum
Düşük Güven	Katılımcı Sayısı	47	47	31	31
	Ortalama	108.724	602.638	109.774	414.483
	Standart Deviasyon	11.864	126.226	14.483	56.765
Yüksek Güven	Katılımcı Sayısı	49	49	32	32
	Ortalama	104.795	630.857	112.187	422.156
	Standart Deviasyon	15.565	145.225	14.746	71.924

Diğer boyut olan anneye duyulan güven duygusunun uyum üzerindeki etkisini inceleyelim. Anneye karşı düşük güven grubunda olanların yaş ortalaması 18.74 ($SD=.98$) ve yüksek güven grubunda olanların yaş ortalaması 19.04'dur ($SD=1.16$). Homojen dağılım olmadığı için Non-parametrik test olan Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Bu testin sonucuna göre iki grubun yaşları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=.233$).

Birinci zaman ele alındığında anneye duyulan bağlanma güveninin uyum puanları üzerindeki etkisi değerlendirildi. Homojen dağılım olduğu için bağımsız örneklem t-test uygulandı. Anneye yüksek güven duyan öğrencilerin akademik uyumları ($M=195.77$; $SD=40.57$) ile düşük güven duyan öğrencilerin akademik uyumları ($M=178.06$; $SD=30.49$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmektedir ($t=-2.401$; $p<.05$). İkinci alt ölçek olan sosyal uyum ele alındığında, anneye yüksek güven duyan öğrencilerin sosyal uyumları ($M=165.92$; $SD=38.58$) ile düşük güven duyan öğrencilerin sosyal uyumları ($M=150.02$; $SD=32.93$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmektedir ($t=-2.158$; $p<.05$). Bir diğer alt ölçek olan kişisel uyum için aynı farklılık gözlenmemiştir.

Anneye yüksek güven duyan öğrencilerin kişisel uyumları (M=136.25; SD=40.98) ile düşük güven duyan öğrencilerin kişisel uyumları (M=125.87; SD=26.92) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur ($t=-1.455$; $p=.149$). Anneye yüksek güven duyan öğrencilerin kurumsal uyumları (M=131.72; SD=30.68) ile düşük güven duyan öğrencilerin kurumsal uyumları (M=144.46; SD=34.26) arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur ($t=-1.908$; $p=.060$), ancak p değeri 1’den küçük olduğu için bir istatistiksel bir trend olduğunu söyleyebiliriz.

Kısaca, anneye duyulan bağlanma güveninin yüksek veya düşük olması genel olarak üniversiteye uyumu anlamlı bir şekilde etkiler ($t=-2.112$; $p<.05$). Anneye duyulan güven yüksek olan öğrenciler birinci zamanda daha yüksek uyum sağlamışlardır. Aynı farklılık ikinci zaman genel uyum değerleri ile anneye duyulan güven arasında da rastlanmıştır ($t=-3.138$; $p<.01$). Ancak birinci zaman genel uyum değerleri ile ikinci zaman genel uyum değerleri arasındaki fark anneye duyulan güvenin yüksek veya düşük olması ile ilişkili değildir ve anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t=-.074$; $p=.941$). Anneye karşı yüksek güven duyan grubun iki zaman arasındaki genel uyum puanları farkının ortalaması 213.53 (SD=122.32) iken düşük güven duyan grubun iki zaman arasındaki genel uyum puanları farkının ortalaması 211.20’dir (SD=127.93). Tablo 6’da anneye bağlanma güven duygusuna göre sınıflandırılan birinci zaman ve ikinci zaman genel uyum tanımlayıcı istatistik değerleri ve ileride değinilecek olan bireycilik-toplulukçuluk tanımlayıcı istatistik değerleri özetlenecektir.

Tablo 6. Anneye Bağlanma Güven Duygusuna Göre Sınıflandırılan 1. Zaman ve 2. Zaman Genel Uyum ve Bireycilik-Toplulukçuluk Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Anne Bağlanma		1. zaman		2. zaman	
		Bir-Top	Genel Uyum	Bir-Top	Genel Uyum
Düşük Güven	Katılımcı Sayısı	47	47	30	30
	Ortalama	110.595	585.681	112.833	391.633
	Standart Deviasyon	12.679	111.776	15.309	50.343
Yüksek Güven	Katılımcı Sayısı	48	48	34	34
	Ortalama	102.875	642.396	110.06	439.559
	Standart Deviasyon	14.447	147.218	13.913	68.974

Bir diğ er değ işken bireycilik-toplulukç uluk kavramıdır. Birinci zaman ve ikinci zaman arasında ö ğrencilerin bireycilik-toplulukç uluk puanları arasında fark olacağı varsayılmıştır. Ö ğrencilerin birinci zamanda elde ettikleri puanlar ($M=106.56$; $SD=13.83$) ikinci zamanda ($M=111.39$; $SD=14.369$) artmıştır ve bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($t=-3.238$; $p<.01$). İki zaman arasındaki bu farklılığı etkileyebilecek değ işkenler değ erlendirilmiştir.

Ö ncelikle, ebeveynlere bağlanma g uvenilirliğ i bireycilik-toplulukç uluk d uzeyini etkilediğ i varsayılmıştır. Ebeveynlerine d uçuk g uven duyan grup daha bireyci boyutta yer alır. Bu varsayımdan yola ç ıkarak öncelikle babaya karşı duyulan g uven ele alındı. Homojen bir dağılım olmadığı için non-parametrik analiz yapıldı ve Mann-Whitney Test uygulandı. Birinci zamanda babaya karşı duyulan g uvenin d uçuk veya y ukses olmasının bireycilik-toplulukç uluk boyutuna istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunamamıştır ($p=0.087$), ancak p değ eri 0.10 'dan k uçuk olduğu için istatistiksel olarak literatürle doğru orantıda bir trend olduğu s oylenebilir. Babaya karşı d uçuk g uven duyan grubun bireycilik-toplulukç uluk ölçeğ inden elde ettikleri puanlar ($M=108.72$; $SD= 11.86$) babaya karşı y ukses g uven duyan grubun bireycilik-toplulukç uluk ölçeğ inden elde ettikleri puanlardan ($M=104.79$; $SD=15.56$) daha y uksektir. İki zaman arasındaki farklılığın babaya bağlanma g uven d uzeyi ile ilişkili olup olmadığı değ erlendirildi. Homojen bir dağılım olmadığı için non-parametrik test uygulandı. Elde edilen sonuçlara g ore, bireycilik-toplulukç uluk d uzeylerinin iki zaman içerisindeki farkı d uçuk bağlanma d uzeyine sahip olan grup ($M=2.71$; $SD=11.45$) ile y ukses bağlanma d uzeyine sahip olan grup ($M=6.19$; $SD=13.41$) arasında farklılık göstermemektedir ($p=.342$).

Ö ğrencilerin bireycilik-toplulukç uluk d uzeyi ile anneye karşı bağlanma g uven d uzeyi arasındaki ilişki kontrol edildi. Homojen dağılım olduğu için bağımsız ö rneklem t-test uygulandı. Birinci zamanda anneye karşı y ukses bağlanma g uven duygusu olan grubun bireycilik-toplulukç uluk puanları ($M=102.86$; $SD=14.45$) anneye karşı d uçuk bağlanma g uven duygusu olan grubun bireycilik-toplulukç uluk puanlarından ($M=110.59$; $SD=12.68$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklıdır ($t=2.766$; $p<.01$). Birinci zamanda bağlanma g uveni y ukses olan grup daha toplulukç u boyuttadır. İki zaman arasındaki farklılığın anneye bağlanma g uven d uzeyi ile ilişkili olup olmadığı değ erlendirildi. Homojen bir dağılım olmadığı için non-parametrik test uygulandı. Elde edilen sonuçlara g ore, bireycilik-toplulukç uluk d uzeylerinin iki zaman içerisindeki farkı d uçuk bağlanma d uzeyine sahip olan grup ($M=2.80$; $SD=12.17$) ile y ukses bağlanma d uzeyine sahip olan grup ($M=7.06$; $SD=13.41$) arasında farklılık göstermemektedir ($p=.112$). Elde edilen istatistik değ erleri Tablo 7'de ö zetlenmiştir.

Tablo 7. Ebeveyn Bağlanma Güveni ile Bireycilik-Toplulukçuluk Arasındaki İlişki ile ilgili Elde Edilen İstatistik Değerler

	Anne Bağlanma Güvenliği	Baba Bağlanma Güvenliği
B-T Değerleri	p<.01	p=.087
B-T Fark	p=.112	p=.342

Son olarak, birinci zaman üniversiteye uyumu ile ikinci zaman üniversiteye uyumun arasındaki fark ile birinci zaman bireycilik-toplulukçuluk düzeyi ile ikinci zaman bireycilik-toplulukçuluk düzeyi arasındaki farkın birbirleri ile alakalı olup olmadığı değerlendirildi. Tablo 8’de tanımlayıcı istatistik verileri özetlenmiştir. Pearson korelasyon analizi sonucuna göre, iki zaman arasındaki uyum farkı ile iki zaman arasındaki bireycilik-toplulukçuluk düzeyi farkı birbirleri ile pozitif ilişki içindedir ($r=0.296;p<.05$). Uyum farkı arttıkça bireycilik-toplulukçuluk düzeyindeki farkta artar. Üniversiteye uyum puanlarındaki farkın artması ortalamalar göz önüne alındığında üniversiteye uyumun azalması yönündedir. Bireycilik-Toplulukçuluk puanlarındaki farkın artması ise bireycilik yönündedir.

Tablo 8. Bireycilik-Toplulukçuluk ile Üniversiteye Uyum ile ilgili Tanımlayıcı İstatistik Verileri

		1. Zaman	2. Zaman	Fark
Bireycilik-Toplulukçuluk	Ortalama	106.72	111	4.48
	Standart Deviasyon	13.95	14.55	12.51
Üniversiteye Uyum	Ortalama	617.04	418.38	221.27
	Standart Deviasyon	136.28	64.5	124.88

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmanın amacı algılanan ebeveynlere bağlanmanın kalitesi, üniversiteye uyum süreci ve bireycilik-toplulukçuluk düzeyi arasındaki ilişkileri araştırmak ve sunmaktır. Öğrencilerin üniversiteye uyumlarını gelişimsel ve kültürel açıdan değerlendirerek kapsamlı bir bakış açısı elde etmek hedeflenmiştir.

Çalışmaya okula yeni başladıkları için sadece yabancı dil hazırlık okulu öğrencileri alındı, ancak hazırlık okumadan bölümlerine geçiş yapan öğrencilere uzun dönemli uygulama yapmak araştırmanın uygulaması açısından zor olacağı düşünülerek sadece hazırlık sınıfı öğrencileri çalışmaya kabul edildi. Demografik verilerin dağılımı homojen olmadığı için bu veriler ile herhangi bir istatistik analizi yapılamadı. Çalışmanın amacı içerisinde demografik veriler ile üniversiteye uyum arasındaki ilişkiyi değerlendirmek olmadığı için üzerinde çok durulmadı. Demografik verileri değerlendirmek için daha büyük örneklem boyutuna gerek duyulurdu.

Ailesi ile birlikte yaşayan öğrenciler kampüste yaşayan öğrenciler ile kıyaslandığında üniversitenin sosyal aktivitelerine, programlarına etkin bir şekilde yararlanamayabilirler. Arkadaşları ile sosyal ve kültürel bir ağ kurmaları daha zor olabilir ve bu ağların kurulması çevreden soyutlanmamak için önemli bir etkidir (98). Bunun yanı sıra, aile ile yaşamak pozitif bir olgu da olabilir. Ailesi ile yaşayan öğrenciler üniversite ile alakalı olan sosyal, akademik, kişisel, kurumsal uyumları da içeren stres faktörleri ile ailelerinin desteği sayesinde başa çıkabilirler (99). Bu araştırmada ailesi ile yaşayan bireyler arkadaşları ile yaşayan akranları ile kıyaslandığında üniversiteye daha iyi uyum sağladıkları gözlemlenmiştir. Uyum ölçeğinde elde ettikleri puanlar genel olarak iki zaman arasında düşüş gösterse de bu oran diğer akranları ile kıyaslandığında daha azdır. Bu bulguyu literatüre dayanarak ailenin verdiği desteğin yeni ortam karşısında ortaya çıkan stres ile başa çıkmada çok önemli bir faktör olduğunu vurgulamak gerekir. Bu araştırma örneğinde kadın öğrenciler erkek öğrenciler ile kıyaslandığında daha çok aileleri ile yaşayan gruptadırlar.

Üniversiteye uyum süreci akademik eğitimin başladığı ilk ayın sonunda yapılan bir uygulama ve ilk uygulamadan altı ay sonra yapılan ikinci uygulama ile ölçülmüştür. Birinci zaman ve ikinci zaman arasında akademik, sosyal, kişisel ve kurumsal uyum değerlerinde istatistiksel olarak düşüş gözlemlenmiştir. Öğrenciler değişik, alışık olmadıkları bir ortam

içerisine girerler. Bu ortamı zamanla keşfederler ve zorluklar ile karşı karşıya kalırlar. Bu zorluklarla başa çıkmadaki problemleri, sıkıntıları ve gerçekten hissettikleri zamanla şekillenir ve uyum sorunları ortaya çıkar (58). Elde edilen veriler de bu yöndedir.

Öğrencilerin üniversiteye uyumlarının ne kadar etkilendiği, uyum değerlerindeki düşüşleri çeşitli etkenlere bağlı olarak değişir. Bu araştırmada bu etkenlerden sadece bağlanma güveni ve bireycilik-toplulukçuluk düzeyi ele alınmıştır ve uyum üzerindeki etkileri tartışılmıştır. Uyum ilk altı ay içerisinde düşüş gösterse de sadece zamanın geçmesi uyumun artmasını sağlar. Öğrenciler birinci yıllarından ikinci yıllarına geçtiklerinde daha iyi uyum sağlamış olurlar ve içinde buldukları yeni ortama, kuruma adapte olup bağlanırlar (34).

Öğrencilerin üniversiteye uyumları gelişimsel süreçleri açısından çok önemlidir. Bu süreç ele alınırken gelişimsel faktörleri ele almak gerekir. Bu nedenle, bu araştırmada bağlanma kuramı ele alındı. Anneye ve babaya karşı bağlanma güveni ayrı ayrı ele alınıp, üniversiteye uyum üzerindeki etkileri değerlendirildi. Literatürle kısmen uyumlu olarak üniversiteye uyum ile bağlanma kalitesi arasında pozitif bir ilişki bulundu (20, 34, 38, 47, 54, 56, 58).

Öncelikle, babaya bağlanma güveni düzeyi ile üniversiteye uyum arasındaki ilişki kontrol edildi. İstatistiksel olarak önemli kabul edilecek bir sonuç bulunamadı. Öğrencilerin birinci zamanda akademik, sosyal, kişisel ve kurumsal uyumları babaya bağlanma güven düzeyinin yüksek veya düşük olması ile bir alakası olduğu bulunamadı. Bunun yanı sıra, iki zaman arasındaki uyum farkı da babaya duyulan güven düzeyi ile ilişkili bulunamadı. Bu sonuçlar literatür ile doğru orantılı değildir. Bunun nedeni örneklem ölçüsünün yeteri kadar büyük olmaması olabilir.

Anneye bağlanma güven düzeyi ile üniversiteye uyum arasında ise baba bağlanma güven düzeyi ile elde edilen sonuçların aksine istatistiksel olarak önemli kabul edilebilecek bir ilişki bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin akademik ve sosyal uyumları anneye bağlanma düzeyi yüksek olduğunda artarken, yalnızca kurumsal uyumda bağlanma düzeyi yüksek olduğunda kurumsal uyum istatistiksel olarak önemli kabul edilecek düzeyde olmasa da düşüş gösterir ve istatistiksel bir trend vardır. Kişisel uyum ile bağlanma düzeyi arasında istatistiksel olarak önemli kabul edilebilecek bir ilişki bulunamamıştır. Yapılan araştırmaların çoğunda özellikle kişisel uyum alt ölçeği ile bağlanma güven düzeyi arasında bir ilişki bulunurken (58) bu araştırma da diğer alt ölçeklerde bulunan istatistiksel olarak önemli ilişkinin bulunamaması öğrencilerin kişisel değerlerini irdeleyen bu alt ölçeğe verdikleri

cevapların gerçeği yansıtmaması olabilir. Psikolojik sorunlarını irdeleyen bu sorulara araştırmaya ve araştırmanın gizliliğine güven duymadıkları için yanıltıcı cevap vermiş olabilirler.

Sonuç olarak, öğrencilerin üniversiteye genel olarak uyumları ele alındığında hem birinci zamanda hem de ikinci zamanda anneye bağlanma düzeyi ile uyum arasında istatistiksel olarak bir ilişki vardır, ancak iki zaman arasındaki uyum farkı ile bağlanma düzeyi arasında bir ilişki bulunmamıştır. İki dönem arasındaki üniversiteye uyum düzeyi farkı bağlanma düzeyine bağlı olarak değişmez.

Üniversiteye uyum ile ilişkisi araştırılan bir diğer değişken bireycilik-toplulukçuluk düzeyidir. Araştırmalarda, Batı toplumlarında bireycilik düzeyi yüksek olan bireylerin üniversiteye uyumları daha yüksek olurken, toplulukçu kültürlerde toplulukçuluk düzeyi yüksek olduğunda üniversiteye uyumun da yüksek olacağı vurgulanmıştır (73). Varsayımına göre, toplulukçuluk düzeyi yüksek olan bireylerin üniversiteye daha iyi uyum sağlamaları gerekir. Elde edilen verilere göre, üniversiteye uyum puanlarındaki farkın artması ortalamalar göz önüne alındığında üniversiteye uyumun azalması yönündedir. Bireycilik-Toplulukçuluk puanlarındaki farkın artması ise bireycilik yönündedir ve iki değişkenin arasında pozitif bir korelasyon vardır. Öyle ki, bireycilik arttıkça üniversiteye uyum azalır. Bu durumda varsayım doğrulanır. Ayrıca, bireycilik seviyesi zamanla artar (61,73).

Bir diğer varsayım bağlanma güven düzeyinin bireycilik-toplulukçuluk düzeyini etkilediğidir. Toplulukçu kültürlerde, ebeveynlerine düşük güven duyan grup daha bireyci boyutta yer alır. Öncelikle babaya duyulan bağlanma güven düzeyi irdelendi. Babaya karşı bağlanma güven düzeyi yüksek olan öğrencilerin bireycilik düzeyleri babaya karşı bağlanma güven düzeyi düşük olan öğrencilerin bireycilik düzeylerinden daha düşüktür ve daha toplulukçu düzeydedirler. Elde edilen verilere göre istatistiksel olarak bir trend gözlemlenmiştir. İki zaman arasındaki bireycilik-toplulukçuluk düzeyi farkı bağlanma güven düzeyi ile ilişkili değildir.

Anneye duyulan bağlanma güven düzeyi ile bireycilik-toplulukçuluk düzeyi arasındaki ilişki ele alındığında varsayım doğrulanmıştır. Anneye karşı bağlanma güven düzeyi yüksek olan öğrencilerin bireycilik düzeyleri anneye karşı bağlanma güven düzeyi düşük olan öğrencilerin bireycilik düzeylerinden istatistiksel olarak önemli derecede daha düşüktür ve istatistiksel daha toplulukçu düzeydedirler. Yine iki zaman arasındaki bireycilik-toplulukçuluk düzeyi farkı bağlanma güven düzeyi ile ilişkili değildir.

Bu çalışmada Türk kültürü bireycilikten çok toplulukçu tarafta kabul edilerek analizler değerlendirilmiştir. Kağıtçıbaşı'nın (80) önerdiği sentez Türk kültürünü bireyci veya toplulukçu olarak değerlendirmek yerine bireylerarası bağlılık tanımını getirmiştir, ancak Erelçin (79) Türkiye'nin eş-aile-iş arkadaşı açısından toplulukçu düzeyde olduğunu vurgulamıştır. Bu nedenle, varsayımlar literatür ile alakalı olarak kısmen doğrulanmıştır.

Araştırmanın Kısıtlılıkları

Araştırmada metodolojik kısıtlamalar bulunmaktadır. Örneklem tek bir üniversiteden seçilmiştir ve sosyo-ekonomik statü çok yüksek değildir ve bütün kültürü yansıtmaz. Sonuç olarak elde edilen sonuçlar diğer üniversite öğrencilerine de genellenemez. Örneklemin büyüklüğü genelleme yapmak ve gerekli analizleri yaparak sonuçları bulmak için yeterli değildir. Uzun dönemli çalışma olduğu için örneklemin bir kısmı da kaybolmuştur. Bu nedenle, elde edilen istatistik verilerin güvenilirliği de azalmıştır.

Bir başka kısıtlama da çalışmanın tanımlayıcı özellikte olmasıdır ve bağlanma, bireycilik-toplulukçuluk ile üniversiteye uyum arasındaki nedensel ilişkileri tam anlamıyla yansıtmamasıdır. Bu problem veriler genelde kişisel raporlara dayandığı içindir, ancak ileriki çalışmalar daha uzun döneme yayılmış ailelerinde değerlendirildiği, gözlem içeren güçlü metodolojik tasarımı üzerine kurulabilir ve nedensel ilişkileri açıklayabilir.

Gelecek Çalışmalar

Bağlanma kalitesindeki farklılıklar üniversiteye adapte olmakta da farklılıklara neden olduğunu öngörür. Ailelerine güvenli bağlanan öğrencilerin üniversiteye daha iyi uyum sağladığı gözlemlenmiştir ve bu varsayım yaş, cinsiyet ve kültürel farklılıklar göz etmeksizin doğrulanır. Buradan yola çıkarak ileriki çalışmalarda sadece aileye olan bağlanma kalitesini değerlendirmek yerine yetişkin ilişkilerdeki bağlanmayı da değerlendirmek gerekir (34). Ailelerin bağlanma şekilleri ile ilgili görüşleri literatürdeki araştırmalarda genelde eksiktir ve tam anlamıyla uyum sürecini ve bağlanma kalitesinin bu süreç üzerindeki etkisini anlayabilmek için bu boyutu da ilerideki araştırmalarda dikkate almak önemlidir. Öyle ki, bağlanma güveni üniversiteye uyumu etkilediği gibi, üniversiteye uyum da bağlanma güvenini etkiliyor olabilir. Üniversiteye iyi uyum sağlayan öğrenciler daha yüksek bağlanma güveni değerlerine sahiptirler. O halde danışmanlar aileler ile çocukları ile yaşadıkları bağlanma problemlerinin çocuğun üniversiteye uyum süreci sırasında yaşadığı stresten kaynaklandığını vurgulayarak çalışmalar yapılabilir (54).

Erken bağlanma ilişkileri ilerideki duygusal ve sosyal uyumu ve adaptasyonu öngörüyor ise, danışmanlar buradan yola çıkarak şimdi ve burada yaklaşımlarından yararlanırken aynı zamanda o anki ve önceki aileler ile olan ilişkileri araştırarak da öğrencilere yardımcı olabilir. Bu ve bu araştırma gibi diğer araştırmaların uygulamada yansımaları olabilir. Örneğin, ebeveyn ilişkileri ve üniversiteye uyumu inceleyen araştırmaların danışmanlık pratiğinde kullanıldığı bir konu olarak sosyal ve kurumsal uyum açısından sıkıntı yaşayan ve stres altında olan birey ile öğrenci-aile ilişkilerinin incelenmesi verilebilir. Kendini içinde bulunduğu yeni sosyal ortamda rahatsız ve sıkıntılı hisseden öğrenci ile aile ilişkileri üzerine çalışma yapılabilir. (34) Üniversiteye uyum ile bağlanma güvenliği arasındaki ilişkiyi vurgulayan literatür ve bu çalışmanın sonuçlarının bu literatür ile kısmi olarak uyumlu olması sonucu ile danışmanların uyum problemleri ve sosyal problemleri olan öğrencilerin o anki bağlanma güvenlerini değerlendirmelerini önermek yanlış olmaz.

Üniversiteye geçişten sonra bile aile ilişkilerinin aileye bağlanma güvenliğinin önemini koruduğunu vurgulamak adına önemli bir çalışmadır. Bu nedenle, üniversite görevlileri aileleri ve öğrencileri bu konuda bilgilendirmelidir ve öğrenci ile karşı karşıya geldiğinde onu her boyutu ile değerlendirebilmelidirler. İlk dönem de özellikle kurumun öğrencinin ve ailenin eğitimine önem vermesi gerekir, iletişim stratejilerine değinmeli ve ilişkilerin kalitesini arttırmaya odaklanmalıdır (57). Kültürel çerçeve içerisinde, öğrenciye daha yetişkin statüsü kazandırırken aynı zamanda aileyle olan bağı da korumayı hedefleyen aile-çocuk ilişkilerinin tekrar yapılandırıldığı programlar ile öğrencilerinin yeni gelişimsel süreçlerine hazırlanmaları sağlanabilir. Sosyal iletişimi arttıracak aktivitelerin artırılması ve katılımın sağlanması önemlidir (20).

Bireycilik-toplulukçuluk boyutu ile ilgili kültür içerisinde farklı yaklaşımların üniversiteye uyum ve bağlanma güvenliği açısından fark yarattığı varsayımlarının kısmen desteklenmesi bu konuda araştırmaların devam etmesi gerektiğini ve daha ayrıntılı profesyonel olarak araştırılması gerektiğini gösterir. İleriki çalışmalar bağlanma ve üniversiteye uyum arasında iki değişkenle de alakalı aracı değişkenleri de çalışmalarına eklemeli ve daha açıklayıcı, tanımlayıcı bir yaklaşıma sahip olmalıdır.

Sosyo-Demografik Veri Formu**EK -I**

1. Öğrenci Kimlik Numarası:
2. Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek
3. Doğum Tarihiniz ve Doğum Yılıınız:
4. Yaşama Biçiminiz:
- ( ) Aileyle
- ( ) Arkadaş(lar)la
- ( ) U.Ü. Yurtta
- ( ) Tek Başına
- ( ) Diğer belirtiniz.....
5. Fakülte /Bölüm:
6. Mezun Olduğunuz Lise: ( ) Devlet Lisesi ( ) Anadolu Lisesi
- ( ) Fen Lisesi ( ) Özel Kolej
- ( ) Meslek Lisesi ( ) Diğer, belirtiniz.....
7. Üniversiteye Bursa Dışından Geldiyseniz Lütfen Geldiğiniz Yeri Betimleyen Seçeneği İşaretleyiniz:
- ( ) Metropol (İstanbul, İzmir,...),belirtiniz..... ( ) Kent ( ) Kasaba
- ( ) Köy ( ) Yabancı Ülke, belirtiniz.....
8. Anne/Babanız boşanma sürecinden geçtiler mi? ( ) Evet ( ) Hayır
9. Kaybettiğiniz ebeveynler oldu mu? ( ) Evet ( ) Annem ( ) Babam
- ( ) Hayır
10. Anne ve babanızın en son bitirdiği okulu işaretleyiniz:

	Anne	Baba
İlkokul		
Ortaokul		
Lise		
Yüksek Okul		
Üniversite (4 yıllık)		
Yüksek Lisans ve Üstü		

Öğrencilerin Üniversiteye Uyum Anketi

EK-II

Bu anket formunun ön ve arka yüzündeki 67 madde öğrencilerin üniversite yaşantıları ile ilgilidir. Her birini okuyun ve her bir maddenin size şu anda (son günlerde) ne kadar uyduğunu düşünün. Herbir maddenin size uygunluk derecesine denk düşen yıldız işaretini koyu renkli bir kurşun kalem veya tükenmez kalem ile daire içine alın. Herbir madde için yalnızca bir işaretleme yapın. Yaptığınız bir işaretlemeyi değiştirmek isterseniz, daire içine aldığınız yıldız işaretinin üzerine bir çarpı işareti koyup işaretlemek istediğiniz yıldız daire içine alın.

	Bana çok uyuyor					Bana hiç uymuyor				
1. Üniversite ortamının bir parçası olarak uyum sağladığımı hissediyorum	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
2. Son zamanlarda sinirlerimin gergin olduğunu hissediyorum	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
3. Akademik sorumluluklarımı günü gününe yerine getiriyorum.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
4. Üniversite yaşantımda olmasını istediğim kadar yeni insanla tanışıyorum ve arkadaşlar ediniyorum	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
5. Neden üniversitede olduğumu ve buradan ne istediğimi biliyorum	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
6. Üniversitenin akademik yükü ağır geliyor	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
7. Son zamanlarda kendimi sık sık hüzünlü ve sıkıntılı hissediyorum	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
8. Üniversitedeki sosyal etkinliklere yoğun bir şekilde katılıyorum	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
9. Üniversiteye iyi uyum sağladım	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
10. Sınav zamanlarında hayatım aksıyor	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
11. Son zamanlarda çoğunlukla kendimi yorgun hissediyorum	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
12. Kendi başıma ve kendimden sorumlu olmak zor geliyor	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
13. Akademik açıdan gösterdiğim performanstan memnunum	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
14. Üniversitede hocalarla kişisel temasım var	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
15. Üniversitede öğrenim görme kararından memnunum	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
16. Şu anda okuduğum üniversiteye girme kararından memnunum	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
17. Derslerime gerektiği kadar çalışmıyorum	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
18. Üniversitede yakın sosyal ilişkide olduğum insanlar var	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
19. Akademik hedeflerimi ve amaçlarımı iyi belirledim	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
20. Son zamanlarda duygularımı iyi kontrol edemiyorum	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
21. Son zamanlarda yerine getirmem beklenen akademik sorumlulukları yerine getirebilecek kadar zeki değilim	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
22. Ev özlemi şu anda benim için bir sorun	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
23. Üniversiteyi bitirmek benim için çok önemli	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
24. Son zamanlarda iştahım iyi	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
25. Son zamanlarda çalışma zamanlarımı etkin bir şekilde kullanamıyorum	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
26. Yurtta kalmak hoşuma gidiyor (yurtta kalmıyorsanız lütfen boş bırakın)	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
27. Dersler için ödev hazırlamak hoşuma gidiyor	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
28. Son zamanlarda sık sık başım ağrıyor	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
29. Son zamanlarda ders çalışmak için pek motivasyonum yok	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
30. Üniversitedeki ders dışı etkinliklerden memnunum	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
31. Son zamanlarda üniversitenin rehberlik servisinden veya üniversite dışında bir psikoterapistten yardım almayı sık sık düşündüğüm oluyor	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
32. Son zamanlarda üniversite öğreniminin değerini sorguladığım zamanlar oluyor	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
33. Üniversitede oda arkadaşlarımla çok iyi geçiniyorum (oda arkadaşınız yoksa lütfen boş bırakın)	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

LÜTFEN FORMUN ARKA YÜZÜNÜ ÇEVİRİP 34'DEN 67'YE KADAR OLAN MADDELERİ DOLDURUN

	Bana çok uyuyor	Bana hiç uymuyor
34. Başka bir üniversitede olmayı isterdim	*	*
35. Yakın zamanda çok fazla kilo aldım (veya kilo verdim)	*	*
36. Üniversitedeki derslerin sayısı ve çeşitliliğinden memnunum	*	*
37. üniversite ortamında insanlarla uyuşabilmek için gereken sosyal becerilere sahip olduğumu hissediyorum	*	*
38. Son zamanlarda çok kolay sinirleniyorum	*	*
39. Son zamanlarda ders çalışmaya giriştiğimde konsantre olmakta zorlanıyorum	*	*
40. İyi uyuyamıyorum	*	*
41. Çalışmamın karşılığı olan akademik başarıyı elde edemiyorum	*	*
42. Üniversitede insanlarla birlikteyken kendimi rahat hissetmekte zorlanıyorum	*	*
43. Üniversitedeki derslerin niteliğinden ve düzeyinden memnunum	*	*
44. Derslere düzenli olarak giriyorum	*	*
45. Bazen kafam kolayca karmakarışık oluveriyor	*	*
46. Üniversitedeki sosyal etkinliklere katılma düzeyimden memnunum	*	*
47. Bu üniversiteden mezun olana kadar burada kalacağım	*	*
48. Son zamanlarda karşı cinsle yeterince iyi ilişkiler kuramıyorum	*	*
49. Üniversite masrafları beni çok kaygılandırıyor	*	*
50. Üniversitedeki akademik ortam hoşuma gidiyor	*	*
51. Son zamanlarda üniversitede kendimi sık sık yalnız hissediyorum	*	*
52. Ödevlere başlamakta çok zorlanıyorum	*	*
53. Üniversitedeki yaşantımda iplerin benim elimde olduğunu hissediyorum	*	*
54. Bu dönemki ders programından memnunum	*	*
55. Son zamanlarda sağlığımın iyi olduğunu hissediyorum	*	*
56. Üniversitedeki diğer öğrencilerden çok farklı olduğumu hissediyorum ve bu da hoşuma gitmiyor	*	*
57. Karşılaştırmak gerekirse, evde olmayı burada olmaya tercih ederim	*	*
58. İlgilendiğim şeylerin bir çoğu üniversitedeki dersler ile hiç ilgili değil	*	*
59. Son zamanlarda başka bir üniversiteye geçme fikri üzerinde çok fazla düşünüyorum	*	*
60. Son zamanlarda üniversite hayatını tamamen terketme fikri üzerinde çok fazla düşünüyorum	*	*
61. Üniversiteden bir süreliğine ayrılıp daha sonra geri dönmeyi düşündüğüm zamanlar oluyor	*	*
62. Derslere giren hocalarımdan çok memnunum	*	*
63. Üniversitede, herhangi bir problemimi konuşabileceğim yakın arkadaşlarım veya tanıdıklarım var	*	*
64. Üniversitede yaşadığım stres ile başetmekte çok zorlanıyorum	*	*
65. Üniversitedeki sosyal yaşantımdan oldukça memnunum	*	*
66. Üniversitedeki akademik durumumdan oldukça memnunum	*	*
67. Bu üniversitede gelecekte yaşayabileceğim zorluklarla yeterince başedebileceğimden eminim	*	*

Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri- Kısa Form**EK-III**

Babanızla şu anki ilişkinizi düşünerek, aşağıdaki cümlelere ne kadar katıldığınızı 1'den 7'ye bir sayıyı daire içine alarak belirtiniz.

1= Asla   2   3   4   5   6   7= Daima

1-Babam duygularıma saygı gösterir.....	1	2	3	4	5	6	7
2-Babam başka biri olsun isterdim.....	1	2	3	4	5	6	7
3-Babam beni olduğum gibi kabul eder.....	1	2	3	4	5	6	7
4-Sorunlarım hakkında babamla konuştuğumda kendimden utanırım ya da kendimi kötü hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5-Evde kolayca keyfim kaçır.....	1	2	3	4	5	6	7
6-Babamın kendi problemleri olduğundan onu bir de benimkilerle sıkılmak istemem.	1	2	3	4	5	6	7
7-Kim olduğumu daha iyi anlamamda babam bana yol gösterir.....	1	2	3	4	5	6	7
8-Bir sorunum olduğunda ya da başım sıkıştığında bunu babama anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
9-Babama kızgınlık duyuyorum.....	1	2	3	4	5	6	7
10-Babamdan pek ilgi görmüyorum.....	1	2	3	4	5	6	7
11-Kızgın olduğumda babam anlayışlı olmaya çalışır.....	1	2	3	4	5	6	7
12-Babam bir şeyin beni rahatsız ettiğini hissederse, bana nedenini sorar.	1	2	3	4	5	6	7

Annelerinizle Şu anki ilişkinizi dŐŐunerek, aşağıdaki cŐmlelere ne kadar katıldığınızı 1’den 7’ye bir sayıyı daire iÇine alarak belirtiniz.

1= Asla   2   3   4   5   6   7= Daima

1-Annem duygularıma saygı gösterir.....	1	2	3	4	5	6	7
2-Annem başka biri olsun isterdim.....	1	2	3	4	5	6	7
3-Annem beni olduğum gibi kabul eder.....	1	2	3	4	5	6	7
4-Sorunlarım hakkında annemle konuştuğumda kendimden utanırım ya da kendimi kŐtŐ hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5-Evde kolayca keyfim kaŐar.....	1	2	3	4	5	6	7
6-Annemin kendi problemleri olduğundan onu bir de benimkilerle sıklıkla istemem.	1	2	3	4	5	6	7
7-Kim olduğumu daha iyi anlamamda annem bana yol gösterir.....	1	2	3	4	5	6	7
8-Bir sorunum olduğunda ya da başım sıkıştığında bunu anneme anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
9-Anneme kızıŐnlık duyuyorum.....	1	2	3	4	5	6	7
10-Annemden pek ilgi gŐrmŐyorum.....	1	2	3	4	5	6	7
11-KızıŐn olduğumda annem anlayışlı olmaya ŐalıŐır.....	1	2	3	4	5	6	7
12-Annem bir Şeyin beni rahatsız ettiğini hissederse, bana nedenini sorar.	1	2	3	4	5	6	7

Bireycilik-Toplulukçuluk Ölçeği**EK-IV**

AŞAĞIDAKİ CÜMLELERİ DİKKATLE OKUYUN. CÜMLELERDE ANLATILMAK İSTENEN FİKİRLERE KATILIP KATILMADIĞINIZI CÜMLENİN KARŞISINDA YER ALAN SAYILARDAN SİZE UYGUN OLANINI DAİRE İÇİNE ALARAK BELİRTİNİZ.

1. KESİNLİKLE KATILMIYORUM (TAMAMEN YANLIŞ)	5. KESİNLİKLE KATILIYORUM (TAMAMEN DOĞRU)				Kesinlikle katılıyorum
	Kesinlikle katılıyorum	Genelde katılmıyorum	Kararsızım	Genelde katılıyorum	
1. Eşim değişik bir dinden olsa bile bu aramızda herhangi bir çatışmaya yol açmazdı.	1	2	3	4	5
2. Müzik zevklerim ailemden (büyüklerimden) son derece farklıdır.	1	2	3	4	5
3. Çocuk, çok büyük bir ödül kazansa bile aile bundan gurur duyup pay çıkarmamalıdır.	1	2	3	4	5
4. Düşüncelerimi ve yeni edindiğim bilgileri ailemle paylaşmam.	1	2	3	4	5
5. Mütevazı bir yaşam sürdürerek biriktirdiğim parayı ihtiyacı olsa da ailemin (büyüklerimin) kullanmasına izin vermem.	1	2	3	4	5
6. Arabamı (varsa) iyi sürücü olsalar da kullanmaları için aileme (büyüklerime) vermem.	1	2	3	4	5
7. Babaya, topluma, yardım ve hizmetlerinden dolayı devlet tarafından ödül bile verilse; çocuk gururlanıp pay çıkarmamalıdır.	1	2	3	4	5
8. Genç insanlar, eğitimle ve meslekle ilgili planlar yaparken ailelerinin önerilerini dikkate almalıdırlar.	1	2	3	4	5
9. Kaç erkek çocuğa sahip olmak istediğim konusunu ailemle hiç konuşmam.	1	2	3	4	5
10. İstedğim erkek çocuk sayısı, ailemin sahip olmamı istediği erkek çocuk sayısından farklıdır.	1	2	3	4	5
11. Eğer bir akrabam maddi sıkıntı olduğunu söylerse, elimden geldiğince yardım ederim.	1	2	3	4	5
12. Kazancımı bol keseden mi yoksa pinti davranarak mı harcayacağım hiçbir akrabamı ilgilendirmez.	1	2	3	4	5
13. Ne tür bir eğitim göreceğime karar verirken yakın akrabalarımın tavsiyelerine kulak vermem.	1	2	3	4	5
14. Her ailenin kendine has problemleri vardır. Bunları akrabalara anlatmanın bir yararı yoktur.	1	2	3	4	5
15. Evleneceğim (evlendiğim) kişi hakkında komşularımın ne düşüneceği önemli değil.	1	2	3	4	5
16. Komşularım benden ve evdekilerden ödünç bir şey almamışlardır.	1	2	3	4	5
17. Komşularla görüşürken temkinli olmalı, çünkü meraklı olduğunuzu, işlerine burnunuzu soktuğunuzu düşünebilirler.	1	2	3	4	5
18. Yanlarından geçerken komşularım bana selam vermezse huzursuz olurum.	1	2	3	4	5
19. Mümkün olsa arkadaşlarımla ortak bir arabaya sahip olmayı isterdim; böylece hepimizin ayrı ayrı fazla para harcamamıza gerek kalmazdı.	1	2	3	4	5

LÜTFEN FORMUN ARKA YÜZÜNÜ ÇEVİRİP 20'DEN 40'A KADAR OLAN MADDELERİ DOLDURUN

1. KESİNLİKLE KATILMIYORUM (TAMAMEN YANLIŞ)	5. KESİNLİKLE KATILIYORUM (TAMAMEN DOĞRU)				
	Kesinlikle katılıyorum	Genelde katılmıyorum	Kararsızım	Genelde katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
20. İyi arkadaşlarımla yakın oturmak benim için önemlidir.	1	2	3	4	5
21. Tatile arkadaşlarla çıkmak, daha az özgürlük ve daha çok kısıtlama getirir; sonuçta daha az eğlenilir.	1	2	3	4	5
22. Parayı çok sevip sevmemem kişisel bir sorundur; arkadaşlarımla bu konudaki düşünceleri beni ilgilendirmiyor.	1	2	3	4	5
23. Öğrencilerin bağımsızlık özelliklerini geliştirmemiz gerekir, böylece okulla ilgili işlerde diğer öğrencilere fazla güvenmezler.	1	2	3	4	5
24. Meslektaşlar ile birlikte çalışıp, birlikte karar verirken çok az şey kaybedilir, çok şey kazanılır.	1	2	3	4	5
25. İş arkadaşım, elektrik ve su parasını ödemek için paraya ihtiyacı olduğunu söylerse yardım ederim.	1	2	3	4	5
26. Okulda başarılı olmak için sınıf arkadaşlarımla yardımlarını önemliyorum.	1	2	3	4	5
27. Çoğu kez, bir şeyi yaparken işbirliği yapmaktansa o şeyi tek başına yapmak daha iyidir.	1	2	3	4	5
28. Bir yemeğe çok kişi karışırsa yemek kötü olur atasözü ile anlatılmak istenen düşünceye katılıyorum.	1	2	3	4	5
29. Günümüzde ailelerin çocuklarının kişisel gelişimlerini engelleyen sert bir tutum içinde olduklarını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
30. Gençler, flört konusunda ailelerinin tavsiyelerini dinlemelidirler.	1	2	3	4	5
31. Sıkıntılı olduğum zamanlarda, akrabalarımla yardım edeceğine güvenirim.	1	2	3	4	5
32. Ülkenin politik geleceği konusunda komşularıyla çene çalmam.	1	2	3	4	5
33. Komşularımın mutlu olup olmamaları beni etkiler; onları düşünürüm.	1	2	3	4	5
34. Komşularım bana hep çevrede olup biten ilginç şeyleri anlatırlar.	1	2	3	4	5
35. Bana ait eşyaları (fotoğraf makinesi, palto v.b.) meslektaşlarıma hiç ödünç veremedim.	1	2	3	4	5
36. Komşularıyla her gün karşılaşip konuşmayı seviyorum.	1	2	3	4	5
37. Komşularla nasıl dost olunmaz gerçekten anlamıyorum.	1	2	3	4	5
38. Bir sorunla ilgili olarak arkadaşlarımla tartışmaktansa onu kendi başıma halletmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
39. Ne tür bir işte çalışacağım konusunda yakın arkadaşlarımla düşüncelerini kesinlikle dikkate almam.	1	2	3	4	5
40. Bir amirin, yanında çalışanlarla kişisel yaşamları (tatile nereye gidiyorsun? gibi) hakkında soru sorması uygun değildir.	1	2	3	4	5

KAYNAKLAR

1. COMPAS BE, WAGNER BM, SLAVIN LA, VANATTA KA. Prospective study of life events, social support and psychological symptomatology during the transition from high school to college. *American Journal of Community Psychology*, 14(3): 241-257, 1986.
2. TUNA ME. Cross cultural differences in coping strategies as predictors of university adjustment of Turkish and U.S. students. Middle East Technical University, Ankara, Unpublished doctoral dissertation, 2003.
3. RATHUS SA, NEVID JS. *Adjustment and Growth: The challenges of Life* (3rd edition). New York, Holt, Rinehart and Winston, 1986.
4. LAZARUS RS. *Patterns of Adjustment*. 3rd edition. New York, McGraw-Hill, 1976.
5. SKOWRON EA, WESTER SR, AZEN R. Differentiation of self mediates college stress and adjustment. *Journal of Counseling and Development*, 82(1): 69-78, 2004.
6. ARNETT J J. Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55: 469-480, 2000.
7. HAUSER ST, GREENE WM. Passages from late adolescence to early adulthood. Editors: GREENSPAN SI, POLLOCK GH, *The Course of Life- Adolescence*, vol. 4, Madison, Connecticut, International Universities Press, page 377-405, 1991.
8. CHICKERING AW. *Education and Identity*. San Francisco, Jossey-Bass, 1969.
9. WINSTON R. The student developmental task and life-style inventory: An approach to measuring students' psychosocial development. *Journal of College Student Development*, 31:108-120,1990.
10. SCHULTHEIS DEP, BLUSTEIN DL. Role of adolescent-parent relationships in college student development and adjustment. *Journal of Counseling Psychology*, 41: 248-255, 1994.
11. GALL TL, EVANS DR, BELLEROSE S. Transition to first year university: Patterns of change in adjustment across life domains and time. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 19(4): 544-567, 2000.
12. JOSSELYN IM. *Adolescence, a Report Published under the auspices of The Joint Commission on Mental Health Of Children*. New York, Harper & Row, 1971.
13. ENOCHS WK, ROLAND CB. Social adjustment of college freshmen: The importance of gender and living environment. *College Student Journal*, 40(1): 63-73, 2006.
14. WINTRE MG, YAFFE M. First year students' adjustment to university life as a function of relationships with parents. *Journal of Adolescent Research*, 15(1): 9-38, 2000.
15. PORTER OF. *Under graduate completion and persistence at four year colleges and universities*. Washington, DC, National Institute of Independent Colleges and Universities,1990.
16. CONSOLVO C. Building student success through enhanced coordinated student services. *Journal of College Student Development*, 43: 284-287, 2002.
17. DAUGHTREY D, KUNKEL MA. Experience of depression in college students: A concept map. *Journal of Counseling Psychology*, 40(3): 316-323, 1993.

18. BEEBER LS. Testing an explanatory model of the development of depressive symptoms in young women during a life transition. *Journal of American College Health*, 47(5): 227-234, 1999.
19. TINTO V. Dropout from higher education: A theoretical synthesis of recent research. *Review of Educational Research*, 45: 89-125, 1975.
20. KALSNER L, PISTOLE MC. College adjustment in a multi ethnic sample: Attachment, separation-individuation and ethnic identity. *Journal of College Student Development*, 44: 92-109, 2003.
21. DEMAKIS GJ, MC ADAMS DP. Personality, social support and well-being among first year college students. *College Student Journal*, 28(2): 235-243, 1994.
22. BAKER RW, SIRYK B. Measuring adjustment to college. *Journal of Counseling Psychology*, 31(2): 179-189, 1984.
23. LAPSLEY DK, RICE KG, SHADID G. Psychological separation and adjustment to college. *Journal of Counseling Psychology*, 36: 286- 294, 1989.
24. HOLMBECK GN, LEAKE C. Separation-individuation and psychological adjustment in late adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 28: 563-581, 1999.
25. ALBAYRAK-KAYMAK D. Boğaziçi Üniversitesi Öğrencilerinin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Gereksinimleri. IV. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Özet Kitabı, 23-26, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1997.
26. ÇAĞLAR A. Marmara Üniversitesi Öğrencilerine Uygulanan Bir Anketin Değerlendirilmesi. I. Üniversite Gençliğinde Uyum Sorunları Sempozyumu Özet Kitabı, 15-21, Bilkent Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Araştırma Merkezi, Ankara, 1989.
27. ŞAHİN NH, SEZGİN N, TAŞ Y, RUGANCI N. Bilkent Üniversitesi Öğrencilerinin Danışma Rehberlik Araştırma Merkezi'nden Beklentileri. I. Üniversite Gençliğinde Uyum Sorunları Sempozyumu Özet Kitabı, 99-109, Bilkent Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Araştırma Merkezi, Ankara, 1989.
28. AKTAŞ Y. Üniversite öğrencilerinin uyum düzeylerinin incelenmesi: Uzunlamasına bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13: 107-110, 1997.
29. ZUBAROĞLU S, ŞAYAN D. Gender, Place of Birth, Place of Residence and Symptoms of Boğaziçi University Students. Paper Presented at the International Round Table for the Advancement of Counseling in Health Care on April 6-9, Cambridge, UK; 1997.
30. KARAHAN TF, SARDOĞAN ME, ÖZKAMALI E, DİCLE AN. Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin üniversiteye uyum düzeylerinin sosyo kültürel etkinlikler açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(30): 63-72, 2005.
31. ALPERTEN INT. ODTÜ Öğrencilerinin Uyum Düzeylerini Etkileyen Bireysel, Sosyal ve Ailesel Bazı Etmenler: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1993.
32. AKBALIK FG. Bilgilendirme ve Grupla Psikolojik Danışmanın Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Üniversiteye Uyumları Üzerine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1997.
33. TÜRKTAN NS. The Effects and Therapeutic Factors Involved in Short-Term Semi-Structured Support Group Intervention for Enhancing Adjustment of Freshman in Transition to University. Unpublished Master Thesis: Boğaziçi University, İstanbul, 2003.

34. RICE KG, FITZGERALD DP, WHALEY TJ, GIBBS CL. Cross sectional and longitudinal examination of attachment, separation-individuation, and college social adjustment. *Journal of Counseling and Development*, 73(49): 463-474, 1995.
35. BOWLBY J. *Attachment and Loss: Vol.1 Attachment*. New York: Basic Books, 1982.
36. BOWLBY J. *Attachment and Loss: Vol.2 Separation*. New York: Basic Books, 1973.
37. BOWLBY J. *The Making and Breaking of Affectional Bonds*. London: Tavistock, 1979.
38. VIVONA JM. Parental attachment styles of late adolescents: Qualities of attachment relationships and consequences for adjustment. *Journal of Counseling Psychology*, 47(3): 316-329, 2000.
39. AINSWORTH MDS. Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44: 709-716, 1989.
40. HALFON S. Attachment in a cultural framework. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 2006*.
41. BARTHOLOMEW K, HOROWITZ LM. Attachment styles among young adults: A test of four category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61: 226-244, 1991.
42. ARICI FI. Attachment and Reflective Functioning. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 2007*
43. WATERS E, SROUFE LA. Social competence as a developmental construct. *Developmental Review*, 3: 79-97, 1983.
44. ARMSDEN GC, GREENBERG MT. The inventory of parent and peer attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 16: 427-454, 1987.
45. FRALEY RC, SHAVER PR. Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology*, 4(2): 132-154, 2000.
46. BLEIBERG E. *Treating Personality Disorders in Children and Adolescents: A Relational Approach*. New York, Guilford, 2001.
47. LAPSLEY KD, EDGERTON J. Separation-individuation, adult attachment style and college adjustment. *Journal of Counseling and Development*, 80(4): 484-492, 2002.
48. COLLINS NL, READ SJ. Adult attachment, working models and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4): 644- 663, 1990.
49. KENNY ME. College seniors perceptions of parental attachments: The value and stability of family ties. *Journal of College Student Development*, 31: 39-46, 1990.
50. LAPSLEY DK, VARSHNEY NM, AALSMA MC. Pathological attachment and Attachment Style in Late Adolescence. *Journal of Adolescence*, 23: 137-155, 2000.
51. ZARRETT N, ECCLES J. The passage to adulthood: Challenges of late adulthood. *New Directions for Youth Development*, 111: 13-28, 2006.
52. MOUNTS NS, VALENTINER DP, ANDERSON KL, BOSWELL BK. Shyness, sociability, and parental support for the college transition: Relation to adolescents' adjustment. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(1): 71-80, 2006.
53. KENNY ME, RICE KG. Attachment to parents and adjustment in late adolescent college students: Current status, applications, and future considerations. *Counseling Psychologist*, 23(3): 433-456, 1995.
54. MATTANAH JF, HANCOCK GR, BRAND BL. Parental attachment, separation-individuation and college adjustment: A structural equation analysis of mediational effects. *Journal of Counseling Psychology*, 51(2): 213-225, 2004.
55. LAPSLEY DK, RICE KG, FITZGERALD DP. Adolescent attachment, identity, and adjustment to college: Implications for the continuity of adaptation hypothesis. *Journal of Counseling and Development*, 68(5): 561-565, 1990.

56. LAROSE S, BOIVIN M. Attachment to parents, social support expectations, and socioemotional adjustment during the high school-college transition. *Journal of Research on Adolescence*, 8(1): 1-27, 1998.
57. YAZEDJIN A, TOEWS ML, NAVARRO A. Exploring parental factors, adjustment, and academic achievement among white and hispanic college students. *Journal of College Student Development*, 50(4): 458-467, 2009.
58. HIESTER M, NORDSTROM A, SWENSON LM. Stability and change in parental attachment and adjustment outcomes during the first semester transition to college life. *Journal of College Student Development*, 50(55): 521-538, 2009.
59. YOUNISS J, SMOLLER J. *Adolescent Relations with Mothers, Fathers and Friends*. Chicago, University of Chicago Press, 1985.
60. COLLINS WA, RUSSELL G. Mother-child and father-child relationships in middle childhood and adolescence: A developmental analysis. *Developmental Review*, 11: 99-136, 1991.
61. CHOI KH. Psychological separation- individuation and adjustment to college among korean american students: The roles of collectivism and individualism. *Journal of Counseling Psychology*, 49(4): 468-475, 2002.
62. ALLISON MD, SABATELLI RM. Differentiation and individuation as mediators of identity and intimacy in adolescence. *Journal of Adolescent Research*, 3: 1-16, 1988.
63. QUANTINA SM, KERR J. Relational needs in late adolescent separation-individuation. *Journal of Counseling and Development*, 71: 349-354, 1993.
64. ROHNER RP. *The Warmth Dimension: Foundations of Parental Acceptance- Rejection Theory*. Newbury Park, CA, Sage, 1986.
65. TRIANDIS HC. *Culture and Social Behavior*. McGraw & Hill: New York, 1994.
66. HOFSTEDE G. *Culture's Consequences: International Differences in Work-Related Values*. Sage, Beverly Hills, CA, 1980.
67. TRIANDIS HC. The psychological measurement of cultural syndromes. *American Psychologist*, 51: 407-415, 1996.
68. TRIANDIS HC, BONTEMPO R, BETANCOURT H, BOND M, LEUNG K, BRENES A, GEORGAS J, HUI CH, MARIN G, SETIADI B, SINHA JBP, VERMA J, SPANGENBERG J, TOUZARD H, DE MONTMOLLIN G. The measurement of etic aspects of individualism and collectivism across cultures. *Australian Journal of Psychology*, 38: 257-267, 1986.
69. TRIANDIS HC, MC CUSKER C, HUI CH. Multimethod probes of individualism and collectivism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(5): 1120-1130, 1990.
70. TAFARODI SW, SMITH AJ. Individualism-collectivism and depressive sensitivity to life events: The case of malaysian sojourners. *International Journal of Intercultural Relations*, 25: 73-88, 2001.
71. TRIANDIS HC, CHEN XP, CHAN DK. Scenarios for the measurement of collectivism and individualism. *Journal of Cross Cultural Psychology*, 29(2): 275-289, 1998.
72. MILLER JG. Bringing culture to basic psychological theory, beyond individualism-collectivism: Comment on Oyserman et al. *Psychological Bulletin*, 128: 97-109, 2002.
73. MELENDEZ NB. *A Study of Relationship Values of Collectivism and Individualism, Attachment Patterns, and College Adjustment among White, Black and Latina/Hispanic Students*. Unpublished Doctoral Dissertation, The State University of New Jersey, New Jersey, 2005.
74. TRIANDIS HC, BONTEMPO R, VILLAREAL MJ, ASAI M, LUCCA N. Individualism and collectivism: Cross-cultural perspectives on self-ingroup relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(2): 323-338, 1988.

75. FISKE A. Using individualism and collectivism to compare cultures, a critique of the validity and measurement of the constructs: Comments on Oyserman et al, 2002. *Psychological Bulletin*, 128(1): 78-88, 2002.
76. TRIANDIS HC, LEUNG K, VILLAREAL MJ, CLACK F. Allocentric vs. idiocentric tendencies. convergent and discriminant validation. *Journal of Research in Personality*, 19: 395-415, 1985.
77. YAMAGUCHI S, KUHLMAN DM, Sugimori S. Personality correlates of allocentric tendencies in individualist and collectivist cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 26(6): 658-672, 1995.
78. GÖREGENLİ M. Kültürümüz açısından bireycilik-toplulukçuluk eğilimleri. Bir Başlangıç Çalışması. *Türk Psikolojisi Dergisi*, 10(35): 1-14, 1995.
79. ERELÇİN FG. Collectivist Norms in Turkey: Tendency to Give and Receive Support. Unpublished Master Thesis, Boğaziçi University, İstanbul, 1988.
80. KAĞITÇIBAŞI Ç. Family and Human Development across Cultures. A view from the Other Side. New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates, 1996.
81. ÖRÜNG, S. Interdependence and the Family in Turkey. Unpublished Master Thesis, Boğaziçi University, İstanbul, Turkey, 1998.
82. HUI CH, TRIANDIS HC. Individualism-collectivism: A study of cross-cultural researchers. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 17(2): 225-248, 1986.
83. ROTHBAUM F, WEISZ J, POTT M, MIYAKE K, MORELLI G. Attachment and culture: Security in the United States and Japan. *American Psychologist*, 55(10): 1093-1104, 2000.
84. VAN IJZENDOORN M, SAGI A. Cross-cultural Patterns of Attachment: Universal and Contextual Dimensions. Editors: CASSIDY J, SHAVER PR, *Handbook of Attachment Theory Research and Clinical Applications*, New York, Guilford Press, 1999.
85. CHAO R. Integrating culture and attachment. *American Psychologist*, 56(10): 822-823, 2001.
86. WANG CC, MALLINCKRODT B. Differences between Taiwanese and U.S. cultural beliefs about ideal adult attachment. *Journal of Counseling Psychology*, 53(2): 192-204, 2006.
87. HARWOOD R, MILLER JG. Perceptions of attachment behavior: A comparison of Anglo and Porta Rican Mothers. *Merril-Palmer Quarterly*, 37(4): 583-599, 1991.
88. SAGI A. Attachment theory and research from a cross-cultural perspective. *Human Development*, 33: 10-22, 1990.
89. VAN IJZENDOORN M. Development in cross cultural research on attachment: Some methodological notes. *Human Development*, 33(2): 2-9, 1990.
90. CHIN JL. Psychodynamic Approaches. Editors: COMAS-DIAZ L, GREENE B. *Women of Color: Integrating Ethnic and Gender Identities in Psychotherapy*. New York, Guilford Press, page 194-222, 1994.
91. KENNY M, DONALDSON G. Contributions of parental attachment and family structure to the social and psychological functioning of first year college students. *Journal of Counseling Psychology*, 38(4): 479-486, 1991.
92. BAKER RW, SIRYK B. SACQ, Student Adaptation College Questionnaire Manual. Los Angeles, CA, Western Psychological Services, 1999.
93. RAJA SN, MC GEE R, STANTON WR. Perceived attachments to parents and peers and psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 21(4): 471-485, 1992.
94. GÜNAYDIN G, SELÇUK E, SÜMER N, UYSAL A. The psychometric evaluation of the short form of inventory of parent and peer attachment. *Turkish Psychological Articles*, 8(16): 13-23, 2005.

95. HUI CH. Measurement of Individualism-Collectivism. *Journal of Research in Personality*, 22: 17-36, 1988.
96. SMITH PB, SCHWARTZ S. Values. Editors: BERRY JW, SEGAL MH, KAĞITÇIBAŞI C. *Handbook of Cross Cultural Psychology*, Vol.3, 1997.
97. GÖREGENLİ M. Individualist-collectivist tendencies in a Turkish sample. *Journal of Cross Cultural Psychology*, 28(6): 787-794, 1997.
98. ALLEN WR. The color of success: African American college student outcomes at predominantly white and historically black colleges and universities. *Harvard Educational Review*, 62: 26-44, 1992.
99. KENNY M, PEREZ V. Attachment and psychological well-being among radically and ethnically diverse first year college students. *Journal of College Student Development*, 37(5): 527-535, 1996.

TEŞEKKÜR

- Bütün eğitimim boyunca sonsuz desteklerini ve sabırlarını esirgemeyen özellikle babama ve aileme,
- Eğitimime katkı sağlayan, danıőmanım Prof. Dr. Selçuk Kırılı, Doç. Dr. Aslı Sarandöl, Doç. Dr. Cengiz Akkaya, Doç. Dr. Yusuf Sivrioğlu ve Yrd. Doç. Dr. Saygın Eker'e,
- Yüksek Lisans eğitimim boyunca arkadaőlığını ve yardımlarını esirgemeyen, tezimin her aőamasında yanımda olan, bilgisini paylaőan, arkadaşlarım Uzm. Psikolojik Danışman Psikolog Őengöl Hafızoğlu ve Psk. Gökçin Çaylar' a,
- Bilgi ve deneyimlerini paylaőarak eğitimime katkı sağlayan Uzm. Psk. Birgül Aydın, Uzm. Psk. Zeynep Őeker Aygöl ve Dr. Mustafa Canbazoğlu'na,
- İstatistik analizlerim için Ar. Gör. Őengöl Cangur'a,
- Psikiyatri kliniği ve polikliniğinin tüm çalıőanlarına,

sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

ÖZGEÇMİŞ

1984 Bursa doğumluyum. 1995 yılında Özel İnal Ertekin İlk Öğretim Okulu'nu bitirdikten sonra, eğitimime yine aynı kurumun lisesinde devam ettim. 2002 yılında Boğaziçi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü'ne girmeye hak kazandım. 2007 yılında üniversiteden mezun olduktan bir süre sonra MedicalPark Hastanesi Onkoloji Birimi'nde psikolog olarak görev aldım. Şubat 2008'den bu yana Sağlık Bilimleri Enstitüsü Klinik Psikoloji yüksek lisans programı öğrencisiyim.

